Ушбу сонда: **2** ОРОМГОҲДА ЧЕТ ТИЛЛАР ТЎГАРАГИ | **3** МЕҲНАТ ШАРТНОМАСИ БЕКОР ҚИЛИНГАНДА | **4** ТОШКЕНТ ДЕНГИЗИ БЎЙИДА маданий-спорт ўйинлари

ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ ОЛИЙ БАХТ

ISHONCH

ГАЗЕТА 1991 ЙИЛ 21 МАРТДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

2003 йил 4 июл, жума № 102 (1527)

СЕШАНБА, ЧОРШАНБА, ЖУМА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

«МАРКАЗИЙ ОСИЁ ҲАМКОРЛИГИ» ТАШКИЛОТИГА АЪЗО ДАВЛАТЛАР РАҲБАРЛАРИНИНГ САММИТИГА ДОИР

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов «Марказий Осиё ҳамкорлиги» ташкилотига аъзо давлатлар раҳбарларининг саммитида иштирок этиш учун 2003 йил 5-6 июл кунлари Алмати шаҳрига ташриф буюради.

РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИГА АМАЛИЙ ТАШРИФИГА ДОИР

Россия Федерацияси Президенти В.Путин 2003 йил 6-7 июл кунлари амалий ташриф билан Ўзбекистонда бўлади.

Ташриф чоғида Ўзбекистон билан Россия ўртасидаги муносабатларнинг бугунги аҳволи ва истиқболлари ҳамда томонларни қизиқтирган халқаро муаммолар муҳокама этилиши режалаштирилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ФАРМОНИ

АҚШнинг Ўзбекистон Республикасидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Жон Эдвард Ҳербстни «Дўстлик» ордени билан мукофотлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси билан Америка Қўшма Штатлари ўртасидаги кўп томонлама ҳамкорликни ривожлантиришга шахсан катта ҳисса қўшганлиги, шунингдек иккала мамлакат халқлари ўртасида ҳамжиҳатлик ва ишончни мустаҳкамлашдаги фаол иштироки учун АҚШнинг Ўзбекистон Республикасидаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси Жон Эдвард Ҳербст «Дўстлик» ордени билан мукофотлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **И.КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
2003 йил 2 июл

АҚШ ЭЛЧИСИ «ДЎСТЛИК» ОРДЕНИ БИЛАН ТАҚДИРЛАНДИ

Ўзбекистон ва Америка Қўшма Штатлари ўртасидаги муносабатлар ҳозиргидек юксак даражага чиқиши ва мустаҳкамланишида АҚШнинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва мухтор элчиси Жон Ҳербстнинг ҳам муносиб ҳиссаси бор. Жумладан, у мамлакатимизда дипломатик миссиясини бажараётган вақтда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов расмий ташриф билан АҚШга борди. Ушбу ташриф асносида икки мамлакат ўртасида қатор муҳим ҳужжатлар имзоланди. Улар орасида Стратегик шериклик ва ҳамкорлик асослари тўғрисидаги декларация алоҳида ўрин тутади.

Президент Ислом Каримов 3 июл куни Оқсаройда Ж.Ҳербстнинг Ўзбекистондаги элчилик ваколати ниҳоясига етгани муносабати билан уни қабул қилди.

- Ўзбекистондаги фаолиятингиз жуда самарали бўлди, - деди учрашувда Президент. - Бу вақт оралиғида мамлакатларимиз стратегик ҳамкор давлатларга айланди.

Ислом Каримов икки томонлама ҳамкорликни ривожлантиришда Стратегик шериклик ва ҳамкорлик асослари тўғрисидаги декларация муҳим аҳамият касб этишини таъкидлаб, айни пайтда у муваффақият билан ҳаётга татбиқ этилаётганидан мамнуният изҳор этди. Шуни назарда тутиб, муносабатларимиз истиқболига ишонч билан қараш учун барча асослар етарли эканлигини айтди.

Ж.Ҳербст мамлакатимиз раҳбарининг сўзларини мамнуният билан қабул қилишини таъкидлади. Ўзбекистон ҳукумати АҚШ дипломатия ваколатхонаси билан мустаҳкам алоқада бўлиб, яқин ҳамкорлик қилиб келгани учун миннатдорлик билдирди.

Учрашувда Президент Ислом Каримов Ўзбекистон билан АҚШ ўртасида кўп томонлама муносабатларни ривожлантиришга қўшган ҳиссаси, халқларимизни бир-бирига яқинлаштириш йўлидаги хизматлари учун Жон Ҳербст Ватанимизнинг «Дўстлик» ордени билан тақдирланганини маълум қилди ва элчига мазкур орденни топширди.

Мамлакатимиз раҳбари америкалик дипломатнинг келгусидаги ишларида муваффақият тилади.

Ж.Ҳербст юксак эътибори учун Президентимизга миннатдорлик изҳор этди ва Ўзбекистон-АҚШ муносабатлари бундан буён ҳам мустаҳкамланиб, кенгайиб бораверишига ишонч билдирди.

(ЎзА)

Фахр

Мамлакатимизда ёшларнинг маънан баркамол, жисмонан бақувват бўлиб улғайишлари ва ўз иқтидорлари билан дунёда ҳеч кимдан кам эмасликларини амалда исботлашлари учун барча шарт-шароитлар яратилган. Наманганлик Райҳона Мансурова ана шундай иқтидорли, билимдон ва ташаббускор ёшлардан. Ўз касбининг фидойиси, зукко ва ширинсўз ҳамшира яқинда Японияда малака ошириб қайтди.

ҲАМШИРА

Японияда малака оширди

– Муваффақиятларимнинг замири Озодлик шукуҳи ва мустақиллик шарофатидандир, – дейди Райҳона мамнуният билан. – Ким ўйлабди дейсиз, мендек оддий ҳамширанинг камтарона меҳнати республикага довруғ таратади деб. Яна етти пуштим кўрмаган кун чиқар мамлакатда имтиёзли таълим олишим ҳам мўъжизанинг ўзгинаси. Ўзбекистон ҳукумати ва унинг доно Президенти биз ёшларга шундай имкониятлар яратаётган экан, бу ишонч ва имтиёз бизни янада фидойи ва ташаббускор бўлишга, ўз касби-кори орқали мамлакат равнақи, эл фаровонлигига ҳисса қўшишга ундайди.

Райҳона зиммасидаги масъулиятни чуқур ҳис этади. Мустақиллик берган ҳар бир имкониятдан фойдаланиб, ўз устида ишлашдан, ўқиб-ўрганишдан, Шарқ тиббиёти дурдоналарини излаб топишдан чарчамайди. Беморлар дардига малҳам бўлиш учун у даставвал улар қалбига йўл топади. Ширин сўзи, қолаверса билими, устозлари ўгитига амал қилиб, одамларга шифо улашади. Шу боис у палатага кирганда, нажот фариштаси ташриф буюргандек, беморлар юзига табассум югуради. Аслида Райҳонани элга танитиб, азиз қилган фазилати меҳнатсеварлиги, ўз касбига садоқати ва зиммасидаги масъулиятни чуқур ҳис қилишидир. Райҳона ёшлигидан интилувчан, ҳар соҳада дугоналарига намуна, ўқиб ўрганишдан толмайдиган қиз сифатида вояга етди. Бу ҳақиқатни Наманган шаҳридаги 35-ўрта мактабни олтин медал билан тугатгани ҳам исботлаб турибди. Устоз-муаллимлари унинг юксак иқтидори, ҳаракатчанлигини кўриб, нуфузли олий ўқув юртларига ўқишга киришни маслаҳат беришганда, зукко қиз бироз тортиниб, аммо қатъият билан ўз ниятини изҳор этди:

– Мен ҳамшира бўлишни ҳамиша орзу қилганман. Оппоқ халат кийиб, одамлар дардига дармон улашишни ҳаётимнинг мазмуни деб биламан.

Ният – ёруғ нур. У аввал йўлингни, кейин ҳаётингни нурафшон этади. Райҳонани ҳам орзулари нурли манзилга бошлади. Наманган тиббиёт билим юртини имтиёзли диплом билан тугатиб, кўп тармоқли вилоят шифохонасининг жарроҳлик бўлимида ўз фаолиятини бошлади. Малакали ҳамшираларнинг иш тажрибасини назарий билимларга омухта қилган Райҳона тезда жамоага танилиб, обрў-эътибор топди.

– Баъзилар ҳамшира фақат топшириқни бажарувчи деб ўйлашади. Мен бу фикрга қўшилмайман, – дейди Р.Мансурова. – Аслида ҳамшира шифокорнинг яқин ёрдамчиси бўлиши билан бирга унинг энг ишончли маслаҳатчиси ҳамдир. Қолаверса, у вазият тақозоси билан касаллик белгиларига қараб ташхис қўя оладиган, беморга ёрдам бериш режасини тузадиган бўлиши керак. Масалан, мен иш фаолиятимда ҳамиша шунга интиламан. Бундан ташқари касбимга доир дунёвий билимларни эгаллашим учун инглиз тилини ҳам ўрганиш зарурлигини англаб етдим ва бўш вақтларимда шунга ҳаракат қилдим. Ҳозирда бу борада бир мунча ютуқларга эришдим. Японияга борганимда бу жуда асқотди.

Р.Мансурованинг ўзига нисбатан талабчанлиги, изланувчанлиги тезда самарасини берди. У «Ҳамшира-2000» кўрик-танловининг вилоят босқичида ғолибликни қўлга киритди. Республика миқёсида эса 4-ўрин соҳибаси бўлди. Зукко қизнинг билим ва тажрибаси ҳисобга олиниб, республикамиздан Японияга таълим олиш учун бораётган 7 нафар ҳамшира сафига қўшишди.

Япония сафарининг илк кунидан бошлаб у ўзининг ўзбекона одоби, билимдонлиги билан мезбонлар эътиборини қозонди. Айниқса, тақдимот маросимида Райҳона талқинидаги Она Ўзбекистонимиз манзаралари, вилоят шифохоналари фаолияти акс этган фотоальбом ҳамда миллий ҳунармандчилигимиз намуналари барчага манзур бўлди.

Сафар чоғида Япониянинг бир қатор университетлари шифохоналарида ўқув амалиётлари ўтказилди. Тингловчилар Сидзукидаги онкология, Кобедаги саломатлик марказлари иши билан танишдилар. Шунингдек, кунчиқар мамлакатдаги ҳамкасблари фаолиятини ўрганиб, улар билан қизиқарли учрашувлар, кечаларда иштирок этди.

– Компьютер билан ишлай олишим ва инглиз тилини билишим сафар чоғида жуда асқотди, – дейди Райҳона. – Ҳар куни Наманган билан интернет орқали боғланиб, янгиликлардан хабардор бўлиб турдим. Қолаверса, инглиз тилида чоп этилган кўплаб тиббиётга оид ўқув адабиётлари билан танишдим. Мен Япониядаги ҳамкасбларим, у ердаги тиббиёт муассасаларидан олган таассуротларим ва ўрганган тажрибаларимни ўз фаолиятимда қўллашга ҳаракат қиламан.

Райҳона Мансурованинг орзу-ниятлари, интилиш ва режаларини қоғозга тушириб қайтарканман, эл саломатлиги йўлидаги фидойилиги ва ташаббускорлигини кўриб, унга чинакамига ҳавасим келди. Ҳа, Ўзбекистон ёшлари бугун Райҳонадек ўз иқтидорлари, билим ва интилишлари билан дунёга юз тутаётган эканлар, бу аввало мамлакатимиздаги тинчлик ва осойишталик туфайли, қолаверса, демократик ислоҳотлар самарасидир.

Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири

КИЧИК АГРОБИЗНЕС

Қарши туманидаги «Аёл тараққиёти» нодавлат нотижорат ташкилоти «Евроосиё» жамғармасининг 22 минг 525 АҚШ доллари миқдоридаги грантини қўлга киритди.

Лойиҳа қишлоқда яшовчи хотин-қизларни кичик агробизнес билан шуғулланишга жалб этиш ва шу орқали уларнинг даромадини оширишга қаратилган. Лойиҳа доирасида Я.Омонов номидаги ширкат хўжалигида истиқомат қилаётган бир гуруҳ аёлларга соғин сигирлар сотиб олиб берилди ва уларни парваришлаш, сутни қайта ишлаш ва бизнесни муваффақиятли юритиш бўйича ўқув семинарлари ўтказилмоқда. Ўз навбатида гуруҳ аъзолари сут, сут маҳсулотларини мактабгача тарбия муассасаларига етказиб бериб, болаларни сифатли озиқ-овқат билан таъминлашга кўмаклашади.

«Аёл тараққиёти» нодавлат нотижорат ташкилотининг раҳбари Замира Раззоқованинг айтишича, лойиҳани амалга оширишга юқори малакали муҳандис-технолог, ветеринар ва бизнес-маслаҳатчилар жалб этилган.

(ЎзА)

ГРАНТ ҚАРЗЛАРИ

тадбиркорликни ривожлантиришга хизмат қилмоқда

Маълумки, «Орол»ни қутқариш халқаро жамғармаси тасарруфида Қизилўрда, Пешховуз ҳамда Нукус филиаллари иш бошлаган. Ҳозирги кунда Қорақалпоғистон Республикаси ҳудудида Нукус филиалига қарашли Қўнғирот, Чимбой ва Бўстон агентликлари самарали фаолият кўрсатмоқда.

– Бизнинг Нукус бўлимига қарашли агентлигимиз асосан Қорақалпоғистоннинг жанубий «Элликқалъа», Тўрткўл ва Беруний туманлари ҳудудларида истиқомат қилаётган 500 мингдан ортиқ аҳолига, кам даромадли, хусусий тадбиркорликнинг бирор соҳаси билан шуғулланиш иштиёқида бўлган фуқароларга ҳамда қулай имкониятларга эга бўла туриб, маблағдан қийналаётган деҳқон ва фермер хўжаликларига, кичик корхоналарга грант қарзлари ажратиш билан уларни қўллаб-қувватлаш мақсадида ташкил этилган. Ўтган давр мобайнида 257 та лойиҳа амалга оширилди.

Лойиҳаларни танлаш ва амалга ошириш тамойиллари ҳақида кўп сўрашади. Уларни танлаш ва амалга ошириш, иш бошлаган манзилларда мониторинглар ўтказишда овул фуқаролар йиғинлари, маҳалла оқсоқоллари, туманлар ҳокимлиги вакиллари, товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палаталари, суғурта агентликлари, нотариус ва ҳуқуқшунослар, кадастр хизмати ходимлари билан ҳамкорликда иш юритамиз.

Биринчи навбатда экологик асорат туфайли зарар кўрган, ишсиз қолган ва кам таъминланган оилаларга ёрдам кўрсатамиз. Шу кунгача грант қарзи олганларнинг 68 фоизи кўп болали ва кам даромадли оилалар, 22 фоизи эса оиласида ногирон кишилари бор ҳамда ёлғиз яшовчилардан иборатдир.

Агентлигимиз томонидан берилаётган қарзлар имтиёзли бўлиб, йилига 15-18 фоизни ташкил қилади. Улар асосан деҳқончилик, чорвачилик, паррандачилик, қандолатчилик, тикувчилик, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқариш билан машғул бўлиб, хуллас, жами 20 га яқин йўналишлар учун маблағ ажратилди.

– Ажратилган грант қарзлари кўзланган натижани бераяпти. Шу ўринда мисолларга мурожаат этайлик. «Ҳудуд» хусусий фирмаси биздан олган 3 миллион сўм эвазига макарон маҳсулотлари ишлаб чиқаришни йўлга қўйди ва қўшимча равишда 4 та янги иш ўринлари ташкил этди.

«Коинот» савдо ишлаб чиқариш фирмаси ўтган йили 3 миллион сўмнинг бир қисмини қайтарди. Олинган даромад ва соф фойдага махсус ускуналар, хомашё харид қилиб, харидоргир маҳсулот тайёрлашни йўлга қўйди. 6 нафар йигит-қизни доимий иш билан таъминлади.

Шунингдек, «Аслан» фермер хўжалиги ҳақида ҳам шундай илиқ фикрларни айтиш мумкин. Хўжалик 3 миллион сўм грант қарзи олиб, унга 18 бош қорамол, ем-хашак харид қилганди. Фермерлар ўтган йили гўшт ва сут маҳсулоти етиштириб, ундан 1 миллион 862 минг сўм соф фойда олишди. Шуни алоҳида таъкидлашни истардимки, грант қарзи олувчилар режалаштирилган ишлари бўйича фаолият кўрсатиб, иқтисодий аҳволларини яхшилабгина қолмасдан, ички бозорни рақобатбардош маҳсулотлар билан тўлдиришга ҳам ўз ҳиссаларини қўшмоқдалар. Улар томонидан ўтган йили 220 тонна гўшт, 925 тонна сут маҳсулотлари, кўплаб тухум, 34 миллион сўмлик халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарилди. 337 та янги иш ўринлари ташкил қилинди.

Бунда «Орол» ижтимоий кўмаклашиш жамғармаси жамоасининг Абдулла Йўлдошев, Серикбай Илясов, Ўринбой Нуриев сингари фидойиларининг муносиб ҳиссаси бор.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлашни истардимки, 1994-2002 йиллар мобайнида «Орол» муаммосини ҳал этиш мақсадларига 47,7 миллион доллар миқдорида грант ҳамда 278,7 миллион АҚШ долларига тенг кредитлар ажратилди. Шунингдек, сув танқислиги шароитида яшаётган Қорақалпоғистон аҳолисига турли гуманитар ёрдамлар кўрсатилди.

Рўзимбой АЛИМОВ,
Халқаро «Орол» ижтимоий кўмаклашиш жамғармаси Нукус бўлимига қарашли «Бўстон» агентлиги директори

БОЛАЛАР СПОРТИ ДОИМИЙ ЭЪТИБОРДА

Мамлакатимиз раҳбарининг «Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармасини тузиш тўғрисида»ги Фармони эълон қилинганига ҳам мана етти ойдан ошди. Мазкур ҳужжатнинг ижросини таъминлаш борасида Тошкент вилоятида қандай ишлар амалга оширилмоқда?

- Бугунги кунда вилоятимизда уч минг 750 та спорт иншооти мавжуд. Айни пайтда уларни таъмирлаш, спорт жиҳозлари билан таъминлаш чора-тадбирларини кўряпмиз,- дейди Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси вилоят бўлими раиси Раҳмат Тиллаев. - Шу кунгача жамғарманинг вилоят бўлими ҳисоб рақамига 266 миллион сўмдан зиёд маблағ келиб тушди. Бевосита вилоят ҳокимлиги раҳбарлигида жойлардаги аҳвол ўрганилди. Шунингдек, шаҳар ва туманлардаги барча спорт заллари, ўйингоҳларни таъмирлаш учун 184 миллион сўмга яқин маблағ сарфланди.

Аммо ҳали камчилик ва муаммоларимиз кўп. Ҳамма жойда ҳам бу масалага етарлича эътибор берилаётган йўқ. Энг ачинарлиси, болалар ва ўсмирларнинг ёзги таътили пайтида энг гавжум бўладиган спорт майдонларининг барчасида ҳам етарлича шароит яратилмаган. Жумладан, Юқори Чирчиқ туманидаги бир қатор мактабларда шу кунгача ёзги волейбол ва баскетбол майдончалари йўқ, спорт заллари эса таъмирга муҳтож. Вилоятнинг Пскент, Қуйи Чирчиқ туманларидаги аҳвол ҳам бундан яхши эмас.

Бу масалалар яқинда вилоят ҳокими иштирокида бўлиб ўтган йиғилишда ҳам атрофлича муҳокама қилинди. Унда мавжуд муаммоларни баҳамжиҳат ҳал этиш борасида қўшимча чора-тадбирлар белгиланди.

(ЎзА)

Ижтимоий ҳимоя

ОЙЛИК МАОШГА

табақалашган устама ҳақ

Инсонлар дардига малҳам бўлиш, уларга ҳар томонлама меҳрибонлик кўрсатиш миллатимизга хос фазилат.

Термиз давлат университетида меҳнат аҳли, айниқса, кам таъминланган оилалар, ходим ва талабаларни ижтимоий ҳимоялаш, уларнинг саломатлиги, оналик ва болаликни муҳофаза этиш Ўзбекистон Президенти Фармонлари, Вазирлар Маҳкамаси қарорлари негизида ташкил этилмоқда. Асосий эътибор кекса авлод вакилларига қаратилган. Қарияларни, уруш қатнашчиларини ва уларга тенглаштирилганларни ҳар томонлама ижтимоий ҳимоялаш изчил амалга оширилаяпти. Бой, ҳаётий тажрибага эга бўлган кекса авлод вакилларига, жондан азиз нуронийларимизга ғамхўрлик кўрсатиш, бу азиз инсонларни қўллаб-қувватлаш ҳам қарз, ҳам фарздир.

2002-2003 ўқув йилида университет хазинасидан 82 миллион 550 минг сўм профессор-ўқитувчилар, ходимлар ҳамда талабаларга моддий ёрдам ва рағбатлантириш учун сарфланди. Вазирлар Маҳкамасининг «Ўқитувчилар турмуш шароитини яхшилашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорига асосан 2002 йил 1 сентябридан илк бор профессор-ўқитувчилар фаолияти рейтинг баллари асосида баҳоланиб, улар тўплаган балларга қараб ойлик маошларига табақалашган устама иш ҳақи тўлаш жорий этилди. Декабр ойидан бошлаб фаррошларнинг ойлик иш ҳақига 100 фоиз, бошқарув аппарати ва маъмурий ходимларнинг ойлик маошларига 50 фоиз миқдорида устама ҳақ тўлана бошланди. 396 нафар профессор-ўқитувчилар 8 ой давомида 30 миллион 438 минг 920 сўм миқдорида устама ҳақ олдилар.

8 ой мобайнида 4 минимал маош миқдорида устама иш ҳақи олиб, сидқидилдан меҳнат қилаётган ҳар бир профессор-ўқитувчининг ижтимоий ҳимояси учун ўртача 231 минг 906 сўм миқдорида маблағ сарфланди. Бу ойига ўртача 30 минг сўмдан қўшимча даромад демакдир. Шу йўналишда олиб борилаётган ишлар Йўлбошчимизнинг Вазирлар Маҳкамаси мажлисида таъкидлаб айтган «Кадрларнинг профессионал ўсишини ҳар томонлама рағбатлантириш, ходимларнинг тоифа ва малака мезонларини белгилаш ҳамда иш стажига қараб қўшимча иш ҳақи тўлашни йўлга қўйиш керак» деган сўзлари билан ҳамоҳангдир. Бу шубҳасиз одамларда кўтаринкилик, ишчанлик кайфиятини қарор топтираяпти.

Шунингдек, профессор-ўқитувчилардан 16 киши «Турон», «Ботаника», «Умид гулшани», «Чинобод», «Зангиота», «Эркин», «Бўстон» санаторийларида ўз соғлиқларини тикладилар, ўн тўққиз нафар касаба уюшма аъзоси «Сурхон», «Хонжиза», «Жайронхона» каби дам олиш уйларида ҳордиқ чиқардилар. 400 нафар талаба ва 60 дан зиёд профессор-ўқитувчи университет қошидаги «Ўқитувчи» санаторий-профилакторийсида ишдан ва ўқишдан ажралмаган ҳолда саломатлигини мустаҳкамлаш имкониятига эга бўлди. 50 нафар оилали талаба ўз фарзандлари билан университет соғломлаштириш мажмуасида дам олди.

Профессор-ўқитувчилар ва ишчи-ходимлар ўртасида ўтказилган шоҳмот мусобақаларида иштирок этган барча қатнашчилар қимматбаҳо совғалар билан мукофотландилар. Университетда 35 нафар ногирон, 54 нафар ёш оила вакиллари таълим олади. Улар ректорат ва касаба уюшма қўмитасининг диққат эътиборида бўлиб, доимий ижтимоий ҳимояга олинган.

Талабалар Роҳатой Болтаева ва Салима Хурсандова таълим ва фан ходимлари касаба уюшма Марказий қўмитасининг стипендиясини оладилар.

Университет ректорати билан келишилган ҳолда фахрийлар, ёши улуғ профессор-ўқитувчиларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш мақсадида оромгоҳларга йўлланмаларни арзонлаштирилган нархда беришга ҳаракат қилинмоқда. Университет қошидаги «Ўқитувчи» санаторий-профилакторийсида «Соғломлаштириш ва дам олдириш ҳафталиги» ташкил этилган.

Поён БАКИРОВ,
Термиз давлат университети ходимлар касаба уюшма қўмитаси раиси

Бир фармон шарофати

КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВ АФЗАЛЛИКЛАРИ

Ўзбекистон Президентининг «Ўзбекистон иқтисодиётида хусусий секторнинг улуши ва аҳамиятини тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармонида таъкидланганидек, хусусий тадбиркорликни кенг кўламда ривожлантириш, хусусий мулкчиликка асосланган, шу жумладан давлат мулкини хусусийлаштириш натижасида корхоналарни ташкил қилиш ва иқтисодиёт таркибида хусусий секторнинг улушини сезиларли даражада ошириш мамлакатда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар ва бозор ўзгаришларининг устувор йўналиши ҳисобланади.

Қашқадарё вилоятида ушбу Фармонга мувофиқ аниқ тадбирлар ишлаб чиқилди.

Лекин вилоят давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ҳудудий бошқармаси, шаҳар, туман ҳокимликлари фармон ижросига жиддий ёндошсаларгина масалани ҳар тарафлама пухта ҳал қилиш мумкин. Демак, корпоратив бошқарув самарадорлигини ошириш, директорлар корпусининг аҳамияти ва ролини ўзгартириш зарур бўлади. Бу борада юзакичилликка, расмиятчиликка йўл қўйиш мумкин эмас.

Корпоратив бошқарув афзалликларини «Муборакнефтгазмонтаж» акциядорлик жамияти ўз фаолиятида исботлади. Жамоада 2246 нафар акциядорга ўтган йил ҳисобидан олинган 1,8 миллиард сўм фойданинг 60 фоизи миқдорида дивидентлар тўланди. Номинал қиймати 520 сўм бўлган ҳар бир акцияга 7631 сўм 64 тийиндан тўғри келди. Жорий йилнинг ўтган ойларида 398,1 миллион сўм соф фойда олган акциядорлик жамятининг ҳар бир акциясига 265 фоиз, яъни 1376 сўмдан дивидент тўланадиган бўлди.

Бошқарувнинг тўғри ташкил этилганлиги, ҳар бир юмуш режали, иқтисодий таҳлил асосида олиб борилганлиги туфайли вилоят бўйича энг юқори натижа қўлга киритилди.

Таҳлиллар шуни кўрсатиб турибдики, ягона шароитда ишлаётган бир тармоқнинг ўзида ҳар хил натижаларга эришилаяпти. Бозор шароитига мослашаётган жамоаларда муваффақиятлар қўлга киритилаётган бўлса, раҳбарлар иқтисодий ислоҳот моҳиятини тўғри тушуниб етмаган корхоналарда инқироз ҳолати юзага келган. «Ўзпаррандасаноат» уюшмаси тизимига кирувчи Чироқчидаги «Истиқлол» паррандачилик акциядорлик жамияти йилданйилга иқтисодий юксалиб бораяпти. Олинган ўн миллион сўмдан ортиқ фойданинг асосий қисми акциядорларга дивидент сифатида тарқатилаяпти. «Қаршипаррандачилик» ва «Касбипаррандачилик» акциядорлик жамиятлари эса банкротлик ҳолатига келиб қолган. Бунинг сабаби кузатув кенгаши раислари ва аъзолари бошқарув раисига тобе бўлиб, унинг айтганидан чиқа олмаяптилар. Улар қолоқлик сабабларини таҳлил этиб, корхонани банкротликка олиб келган раҳбарларга чора кўриш имкониятига эга эмаслар.

Вилоят қимматли қоғозлар бозори фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш марказидан олинган маълумотларга қараганда турли соҳаларга мансуб 94 та акционерлик жамиятларида кузатув кенгаши раиси бошқарув корпусига қарам бўлган шахслардир. Масалан «Қаршипахтатозалаш», «Шаҳрисабзпахтатозалаш», «Нишонпахтатозалаш» ҳиссадорлик жамиятларида кузатув кенгаши раиси шу корхоналарнинг турли лавозимларда ишловчи мутахассислари. «Қашқадарёбалиқчилик» очиқ акциядорлик жамиятининг кузатув кенгаши раиси жамоада бош балиқчи лавозимида ишлаб келганлигини қандай баҳолаш мумкин? «Айритомдон», «Муборакдон» ҳамда «Яккабоғ-85» ҳиссадорлик жамиятларида кузатув кенгаши аъзоларининг 90 фоизи бошқарув раисига тобе кишилар эканлиги аниқланди.

Вилоятда 221 та акциядорлик жамиятларидан 162 тасининг Низом жамғармасида давлат улуши 25 фоиз ва ундан кам миқдорни ташкил қилади. Шунинг учун ҳам 106 та акциядорлик жамиятларининг давлат улуши 2003-2004 йилларда эркин савдода сотилади. Айрим акциядорлик жамиятлари Низом фондининг энг кам миқдори жуда оз қилиб белгиланганлиги туфайли кичик корхоналар негизида ҳам акциядорлик жамиятлари таркиб топган эди. Вилоятда 350 та шундай жамоалар мавжуд. 2004 йил 1 январга қадар ана шу очиқ ҳиссадорлик жамиятлари устав жамғармасининг энг кам миқдорини 50 минг АҚШ доллари эквивалентига етказиш ёки бошқа ҳуқуқий шаклларга асосланган хусусий корхоналарга айлантириш белгиланди. Ана шундай корхоналардан 308 таси мулк шаклини ўзгартиради.

Айни пайтда акциядорлик жамиятларида умумий йиғилишлар ўтказилаяпти. Бундай анжуманларда очиқ ҳиссадорлик жамиятларидан 46 таси Низом жамғармасини кўпайтириш, 63 таси бошқа мулк шаклига ўтиш ва 4 таси бирлашиш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Бироқ айрим жойларда Фармон талабларига тўлиқ амал қилинаяпти, деб бўлмайди. Масалан, «Китобтайёрловсавдо» ҳиссадорлик жамиятида бошқарув раиси ўринбосари Р.Равшанов ва бўлим бошлиғи З.Зиёдуллаев кузатув кенгаши таркибига сайланган. Қарши шаҳар «Савдо ва деҳқон бозори» акциядорлик жамиятининг Низом жамғармаси 17 миллион 368 минг сўм бўла туриб, уни фармон талабларига мувофиқлаштириш кун тартибига киритилмаган.

Иззат ҲИКМАТОВ,
«Ишонч» мухбири

Ёзги соғломлаштириш

ОРОМГОҲДА ЧЕТ ТИЛЛАР ТЎГАРАГИ

Андижон вилоятида ёз мавсумида меҳнаткашлар фарзандларини соғломлаштириш ва дам олишини ташкил этиш борасида бир қатор ижобий ишлар амалга оширилмоқда. Вилоят доимий комиссиясининг йиғилишида ушбу масала юзасидан ўтган йилда йўл қўйилган хатокамчиликлар атрофлича таҳлил этилиб, жорий йилда бажарилиши лозим бўлган ишлар ва мавсумни кўнгилдагидек ўтказиш юзасидан мутасадди ташкилотлар зиммасига аниқ вазифалар юклатилди.

Шунга асосан, оромгоҳлар талаб даражасида жиҳозланди. Ҳозирги кунда дам олиш масканлари узлуксиз сифатли ва тўйимли озиқ-овқат, сабзавот, мева ва полиз маҳсулотлари билан таъминланган. Бу ерларда турли маданий-оммавий, спорт тадбирлари уюштирилмоқда. Оромгоҳлардаги кутубхоналарга янги адабиётлар харид қилиниб, китоб фонди янада бойитилди.

Бу йилги мавсумда 26 та шаҳар четидаги, 1 та санаторий типидаги ва 10 та мактаблар қошидаги кундузги болалар оромгоҳларида меҳнаткашларнинг 22 минг нафар фарзандларини соғломлаштириш режалаштирилган. Анъанага мувофиқ, Халқаро болаларни ҳимоя қилиш куни муносабати билан барча оромгоҳларда катта байрам тантаналари ташкил этилди. Бугунги кунгача биринчи мавсум якунланиб, 7 мингдан зиёд болажонлар мазмунли дам олдирилди. Оромгоҳларга малакали тарбиячилар, тиббий ва бошқа ходимларни жалб этилишига алоҳида аҳамият берилганлиги ҳар бир тадбир юқори савияда ўтишини таъминламоқда. Болаларнинг спорт билан шуғулланишлари учун барча оромгоҳларда йўриқчилар фаолият олиб боришмоқда. Вилоят касаба уюшмалари Кенгаши томонидан бир қатор мусобақа ва кўрик-танловлар эълон қилинди. Кенгаш кубоги учун оромгоҳлараро «Бўлажак футбол юлдузлари» турнири, «Юксак маънавият сари» каби мусобақалар уларнинг баркамол ва соғлом бўлиб камол топишларига хизмат қилиши шубҳасиздир.

«Андижондонмахсулотлари» уюшмасига қарашли «Олтин бошоқ» болалар оромгоҳи ўтган йили «Энг намунали оромгоҳ» деб топилган эди. Бу йил ҳам ушбу номга сазовор бўлиш мақсадида бир неча тадбирлар ўтказилди. «Алишер Навоий интернейшнл» қўшма корхонаси тасарруфидаги «Уч соҳил», вилоят электр тармоқлари тизимига қарашли «Энергетик» оромгоҳлари ҳам мавсумга пухта тайёргарлик кўрганликларини намойиш этишди.

Ҳозирда болажонларни дам олишлари ва бўш вақтларини янада мазмунли ўтказишлари учун оромгоҳларда чет тилларини ўқитиш тўгараклари ташкил этилган. Компьютер машғулотларини ҳам олиб бориш мақсадида зарур техник жиҳозлар харид қилинди.

Давур ЖОЗИЛОВ,
«Ишонч» мухбири

ТАРИХИЙ ОБИДАЛАРГА САЁҲАТ

болажонларда катта таассурот қолдирди

Яккабоғ туманининг пурвиқор тоғлари бағридан оқиб ўтувчи Қизилдарё кўпригидан баландликка кўтарилганимизда, кўм-кўк дарахтлар билан қопланган оромгоҳдан болажонларнинг шўх-шодон кулгулари, ёқимли мусиқа садолари янгради. Сайроқи қушларнинг ажиб хонишлари эса бу шодонликка ҳамоҳанглик бағишлади.

Бизни Улуғбек номли оромгоҳ директори Нишон Рўзиев самимият ила кутиб оларкан, дам олиш маскани билан таништира бошлади.

– Оромгоҳимиз ҳудуди 20 гектардан иборат, — дейди у. – Жорий йил соғломлаштириш мавсумига пухта тайёргарлик билан бошланди. Вилоят ҳокимлиги қарори билан туман қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси тасарруфига ўтказилган оромгоҳимиз хўжаликлар ҳомийлигида сифатли таъмирдан чиқарилди. Хусусан, 14 та ётоқхона, 520 ўринли ошхона, икки қаватли тиббиёт-даволаш биноси, кутубхона, спорт мажмуи, ёзги кинотеатр кабилар замонавий кўриниш касб этди.

Ҳақиқатан ҳам оромгоҳда ёзги соғломлаштириш мавсумига тайёргарлик ишларига муҳим эътибор қаратилди. Болажонларнинг мазмунли ҳордиқ чиқаришлари учун барча зарур шарт-шароитлар яратилди. Шу боис ҳозирги кунда биринчи навбатда 604 нафар ўқувчи ёшлар мазза қилиб дам олишмоқда. Кутубхона, эртаклар шаҳарчаси, спорт ўйингоҳи, чўмилиш ҳавзаси улар хизматида. Шунингдек, болажонлар бўш вақтларида Бойназар Муродов, Гўзал Очилова, Дилфўза Қодирова, Ғолиб Ражабов, Рустам Очиловлар раҳбарлигидаги рассомчилик, ўлкашунослик, тикувчилик ҳамда турли спорт тўгараклари машғулотларига қатнашишмоқда.

Маданий-маърифий ва спорт тадбирлари мунтазам равишда ўтказиб келинмоқда. Жумладан, футбол, волейбол мусобақалари, рақс ва қўшиқ танловлари ҳамда «Балли, йигитлар», «Қувноқ стартлар» каби тадбирлар болажонларда катта қизиқиш уйғотмоқда. Албатта, бундай тадбирларни уюшқоқлик ва зўр кўтаринкилик билан ўтказишда 44 нафар малакали педагог-тарбиячиларнинг ҳиссаси катта бўлмоқда. Айниқса, Ҳуррият Ҳайитова, Азиза Эргашева, Нодира Искандарова, Маҳзуна Турдиева сингари тарбиячилар бу борада кўпчиликка намуна бўлишяпти. Дарвоқе, оромгоҳ маъмурияти ташаббуси билан Шаҳрисабз ва Яккабоғ туманларидаги тарихий обидаларга ташкиллаштирилаётган саёҳатлар ҳам ўғил-қизларда бир олам таассурот қолдирмоқда.

Хайрулла ТЎРАЕВ,
Яккабоғ тумани

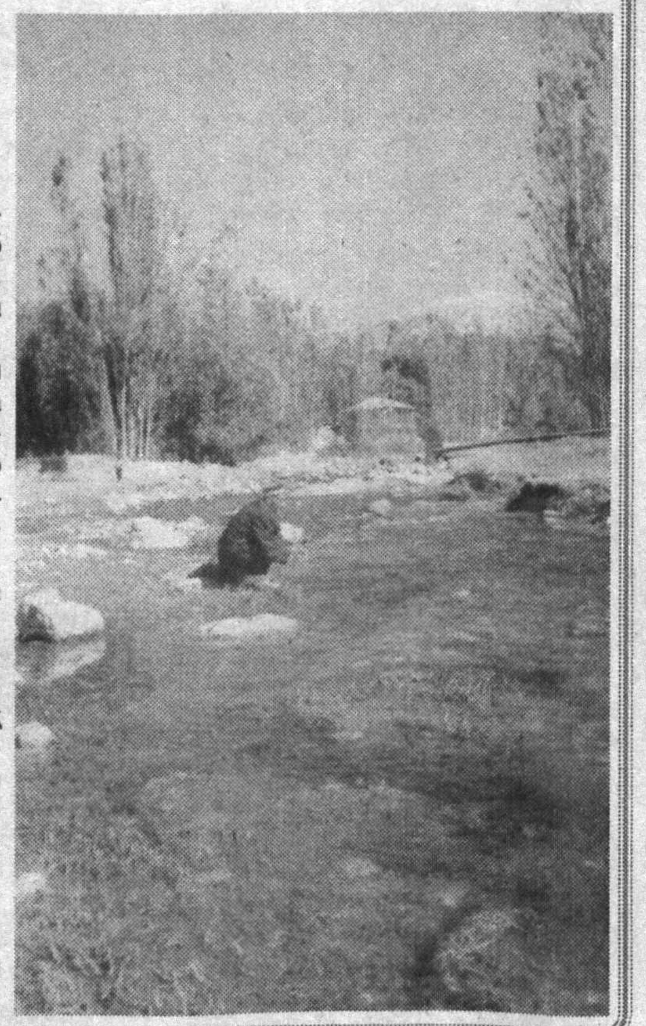

АХБОРОТ-МАСЛАҲАТ МАРКАЗИ

«Тадбиркор аёл» уюшмаси Қизилтепа туман бўлими АҚШнинг Ўзбекистондаги элчихонаси грантини қўлга киритди. Ушбу маблағ ҳисобидан тадбиркор хотин-қизлар, деҳқон фермерлар учун ахборот-маслаҳат маркази ташкил этилди. Марказда Интернет орқали дунё тадбиркорларининг иш фаолияти билан танишиш мумкин. Бу ерда, шунингдек, муҳим семинарлар, ўқувлар ташкил этилади. Марказ ҳузурида хотин-қизларни касбҳунарга ўргатувчи курслар ҳам фаолият кўрсатмоқда. Уларда зардўзлик, бичиш-тикиш, гилам тўқиш, парда тикиш, бухгалтерия ҳисоби, компьютер мутахассислиги бўйича билим берилмоқда.

ДОИМИЙ ЯРМАРКА ОЧИЛДИ

Вилоят марказидаги спорт мажмуида «Ўзбекенгилсаноат» давлат акционерлик компанияси корхоналарининг Сирдарё вилояти кенгаши томонидан ташкил этилган болалар спорт кийимлари доимий ярмаркаси очилди.

Ярмаркада «Юлдуз», «8 март фабрикаси» акционерлик жамиятлари ва бошқа 20 дан зиёд енгил саноат корхонасида тайёрланган спорт буюмлари сотувга қўйилган.

Бу ерда намойиш этилган товарлар турлари хилмахилдир. Бироқ бу ердаги ҳамма маҳсулотларни ҳам кўнгилдагидек деб бўлмайди.

- Ярмарка унчалик катта бўлмаса-да, ўз тарбияланувчиларимиз учун яхши спорт кийими танлаш анча қийин бўлмоқда, - дейди Янгиердаги футбол мактаби директори Омон Қўлдошев. - Ярмаркада намойиш этилган футбол майкалари қалин материаллардан тайёрланган. Улар қиш учун яхши бўлса-да, бизнинг шароитимизга унча тўғри келмайди.

Харидорлар журналистлар билан бўлган суҳбатда ярмаркада яхши спорт пойабзаллари, сумкаларининг йўқлигига эътироз билдирди. Шунингдек, ўзимизда ишлаб чиқарилган бўлишига қарамай, кўпгина товарларнинг нархи баландлигини ҳам айтди. Бозорда бундай импорт товарларни икки баравар арзонга олиш мумкин. Спорт кийимларини ишлаб чиқараётганлар бу ҳақида ўйлаб кўрса, фойдадан холи бўлмайди.

(ЎзА)

МУНОСИБ ТУҲФА

Нурчилар шаҳри -Тахиатошда жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришга катта эътибор қаратилмоқда. Мунтазам фаолият юритаётган бокс, каратэ, кураш ва оғир атлетика мактаблари тарбияланувчилари жаҳон спорт майдонларида мамлакатимиз шарафини муносиб ҳимоя қилмоқда.

Спортни янада оммавийлаштириш мақсадида йил бошидан шаҳарда замонавий спорт мажмуи қурилиши бошланди. Тахиатош гидроэлектр иншооти буюртмаси асосида бунёд этилаётган ушбу мажмуадан беш минг томошабинга мўлжалланган стадион, 600 ўринли теннис корти, сузиш ҳавзаси, оғир атлетика зали ўрин олади.

- Спорт мажмуи қурилишини Ватанимиз мустақиллигининг 12 йиллик байрамигача тугатамиз,- дейди 2-қурилиш участкаси бошлиғи Наврўз Сейшанбаев. - Ҳозир бу ерда пардозлаш ишлари жадал давом этмоқда.

«БАРАКА» БАРАКАСИ

Дўстлик туманининг Султон Раҳимбоев бошчилигидаги «Барака» фермер хўжалиги давлатга 97 тонна дон топшириб, шартнома мажбуриятини ошириб бажарди. Бу йил «Барака»нинг ҳосили, ҳақиқатдан ҳам, баракали бўлди. Фермер 30 гектар ғалла майдонининг ҳар гектаридан 60 центнердан ошириб ҳосил олди.

Чўл шароитида 60 центнердан ҳосил олишнинг ўзи бўлмайди. Кейинги йилларда бундай кўрсаткичга эришаётганлар бармоқ билан санарли эди. Бу йил эса гектаридан олтмиш центнер ва ундан ошириб ҳосил олаётганлар кўп. Ўрим-йиғим ҳар йилгидан 20 кун кеч бошланган бўлса-да, шартнома мажбуриятларини бажараётган фермерлар сони кун сайин ортаётир. Биргина Дўстлик туманида бу йил 931 фермердан уч юздан зиёди ўрим-йиғимнинг биринчи беш кунида давлатга дон сотиш шартнома-режасини уддалади.

(ЎзА)

Таажжуб

ТИББИЁТ ХОДИМЛАРИ ҒЎЗА ЧОПИҒИДА...

Кейинги йилларда Пахтачи туманида аҳолига тиббий хизмат кўрсатишни яхшилаш бўйича анчагина ижобий ишлар қилинди. Янги қишлоқ врачлик пунктлари, участка шифохоналари қурилди. Мавжудлари таъмирланиб, тартибга келтирилди. Замонавий тиббиёт ускуналари олиб берилди.

Туманнинг Қ.Ражабов номли ширкат хўжалигида жойлашган қишлоқ врачлик пункти 7,5 минг аҳолига хизмат кўрсатади. Бу ерда педиатор, терапевт, гинеколог каби шифокорлар, малакали ҳамширалар ишлаяпти. Биз ушбу муассасага келган кунимиз бино таъмирланаётган, тиббиёт ходимларининг аксарияти ғўза чопиғига чиқиб кетишаётган экан...

— Умумий аҳвол ёмон эмас. Дори-дармон, тиббий ускуналар бор, - дейди ҚВП мудири З.Шакаров, - Лекин талаб даражасида эмас. Беморларни кўпроқ туман марказига йўллашга тўғри келаяпти. Ҳозир бинони ўз кучимиз, ўз маблағимиз ҳисобига таъмирлаяпмиз.

ҚВП биносини таъмирлаш учун айтишларича, ширкат хўжалиги томонидан усталар ажратилган. Лекин бунинг эвазига тиббиёт ходимлари 2 гектардаги ғўзани парваришлаб беришлари керак экан. Бунақа келишувни қандай изоҳлашни билмайсан киши.

Деҳқонобод қишлоқ врачлик пунктидаги аҳвол янада ажабланарли. Айрим хоналарда ҳатто стол-стуллар етишмайди. Катта ҳамшира Д.Элибоеванинг таъкидлашича, феврал ойидан буён биринчи ёрдам учун зарур дорилар ҚВПга берилмаган. Бунинг сабаби имтиёзга эга беморларга текин дори олиш учун рецепт кўп ёзилганида эмиш. Аммо ҳар қандай вазиятда тиббиёт муассасасида биринчи ёрдам дорилари мавжуд бўлиши шарт эмасми? Раҳбарлар бунинг учун тегишли чора-тадбир қўлламайдими? Деҳқонобод ҚВПнинг мудири янги бўлгани учун ушбу саволлар билан туман бирлашган шифохонаси бош ҳакими Шоира Бобоевага мурожаат қилдик.

— Албатта, қишлоқ врачлик пунктида биринчи ёрдам дорилари бўлиши шарт. Аммо шунақа бўлиб қолган. Муҳокама қилиб, чора кўрганмиз, - дейди бош ҳаким.

Аммо айнан қанақа чора кўрилганини ҳеч ким айтолмади. Бунга тегишли бирорта ҳужжат ҳам топилмади. Бош ҳаким пинагини бузмаганидан кейин бошқаларга нима ғам. Ҳукуматимиз ғамхўрлиги туфайли тиббиёт муассасалари барча шароитларга эга бинолар билан таъминланаяпти. Қишлоқлардаги тиббий хизмат сифати ҳам шунга яраша бўлиши керак-да, энди.

Р.ҚУРБОНОВ,
«Ишонч» мухбири.

Бундан 3-4 йил илгари Когон электр тармоқлари шўъба корхонаси ҳақида вилоятда илиқ гаплар айтиларди. Ҳам шаҳар, ҳам туман аҳлига, саноатчиларга беминнат хизмат кўрсатишнинг уддасидан чиқиб келаётган жамоага кўз тегдими, негадир тўлов интизоми издан чиқа бошлади. Унинг талабларини унутиш эса корхонанинг собиқ раҳбарияти учун қимматга тушди. Айнан қарз салмоғини ҳаддан ташқари ошириб, тўловларни ундириш чорасини кўрмаганлиги учун жамоа етакчиси эгаллаб турган лавозимидан четлаштирилди.

ЭЛЕКТРДАН ҚАРЗДОРЛИК

унинг сабаби ва сабоғи

Томошабинликдан нарига ўтмай, лоқайдлик, муросасозлик билан иш юритиш ҳар бир раҳбар учун қимматга тушиши аниқ. Негаки, айни шу иллат илдиз отган жойда хўжасизлик сари йўл очилади. Бу ҳаётий хулоса мазкур корхона тимсолида ҳам яна бир карра ўз исботини топди.

Апрел ҳолатида ташкилотларнинг электр энергиясидан фойдаланганлик учун қарзи 163,6 миллион сўмни ташкил этади. Аҳоли қарзининг салмоғи 16 миллион сўмдан ошиб кетган.

Биргина Ш.Рашидов номли ҳиссадорлик жамиятининг корхона олдидаги қарзи 3,1 миллион сўм бўлса-да, уни бартараф этиш ҳақида ҳеч ким қайғурмаяпти. «Меҳнатобод»да бу кўрсаткич 2,2 миллион, «Иссиқликманбаи» корхонасида эса 2,4, «Зирабод»да 1,3 миллион сўмни ташкил этади.

Корхона 8 та подстанцияни қамраб олган бўлиб, мавжуд 309 та трансформаторлар орқали истеъмолчиларга узлуксиз равишда электр энергияси етказиб бермоқда. Юқори, ўрта ва паст кучланишли линиялар қатъий назоратга олинган. Техника хавфсизлигига қонуний амал қилиш жамоа аъзоларининг биринчи галдаги вазифаси саналади. Шу боисдан ҳам бирор-бир кўнгилсиз воқеа кузатилганича йўқ.

Ҳисоб-китобларга кўра фақатгина аҳоли эҳтиёжларини қондириш учун ойига 1,5 миллион киловатт электр энергияси талаб этилади.

– Юзага келган вазиятдан сўнг биринчи навбатда назоратни кучайтиришга эътиборни қаратдик, - дейди корхона янги раҳбари Султон Юнусов. – Оддий ходимлардан тортиб 15 нафар кишидан ташкил топган назоратчиларимизгача қонунда белгиланган ваколатлар доирасида ҳаракат қилиб, тўловларни ундириш ишига сафарбар этилди.

«Гулистон» ширкат хўжалиги ўрамидаги «Сиёзиён», Ўзбекон қишлоқларидаги хонадонлар ҳисобидан ҳосил бўлган 130 минг сўмлик қарзлар тўла-тўкис тўланмагунича электр тармоқларини узиб қўйишга мажбур бўлдик. Худди шундай ҳолат «Нурафшон» ширкат хўжалигига қарашли қатор аҳоли масканларида ҳам кузатилди.

Маъмурий идоралар, банк муассасалари, қишлоқ фуқаролар йиғини раислари, оқсоқоллар, хўжалик ва корхона раҳбарлари билан ҳамкорликда иш юритиш, кўплаб хонадонлар соҳиблари билан суҳбат уюштириш эвазига кейинги 1,5 ойнинг ўзида сезиларли ўсишга эришилди. Апрел ойида мартга нисбатан белгиланган тушум 4 миллион сўмга ошди. Шу тариқа аҳвол аста-секин ўнгланяпти.

Усмон НАВРЎЗ,
«Ишонч» мухбири

Қонун барчага баробар

НАҲОТКИ ҲЕЧ КИМ БЕХАБАР БЎЛСА?

Конституция ва қонунларга риоя этиш фарз. Аммо, афсус баъзи ташкилот ва корхоналарда ишловчи ходимлар орасида бунга амал қилмаётганлар ҳам учраб туради. Улар ўзларининг ноқонуний ҳаракатлари билан давлат мулкини, талонторож қилишдан тап тортмайдилар. Сурхондарё вилоят прокуратураси ҳамда ҳуқуқни муҳофаза этувчи ва назорат органлари билан ҳамкорликдаги текширувлари шуни кўрсатмоқдаки, жойларда молиявий ҳужжатларни қасддан бузиб кўрсатиб, жиноий йўл билан топилган даромадларни солиқдан яшириш ҳолатлари маълум бўлмоқда.

Мисолларга мурожаат қиладиган бўлсак, фуқаролар Ю.Муродов, Э.Менгнаров ва Х.Аллоёровлар ўзаро тил бириктириб, «Қумқўрғондон» масъулияти чекланган жамият номидан қалбаки ҳужжатлар тайёрлаб, «Меҳнат-роҳат» хусусий корхонасидан 14 миллион 588 минг 700 сўмлик гуручни ҳазм қилиб юборишган. Шунингдек, улар 2 миллион 819 минг 200 сўмлик омухта емни ҳам ўзлаштиришган.

Сариосиё туман С.Кассиров номли ширкат хўжалигининг озиқ-овқат маҳсулотлари таъминотчиси Ф.Жабборовнинг қилмиши юқоридагилардан ҳам ошиб тушди. У «Ёрчи» корхонасидан олинган 2 миллион 56 минг сўмлик пахта ёғини ишчиларга нақд пулга сотиб, тушган пулларни ўз манфаати учун ишлатиб юборган. Худди шу каби мисолларни Шўрчи туман савдо ҳиссадорлик жамиятига қарашли 2-дўкон мудири О.Ашуров, 25-дўкон мудири Қ.Раҳимовлар фаолиятида ҳам кўриш мумкин, Улар назорат-касса машинасидан ўтказмасдан, катта миқдордаги маблағни ўзлаштириб юборишган.

Узун тумани қишлоқ хўжалик касб-ҳунар коллежи раҳбарлари тўғрисида ҳам ижобий фикр билдириш қийин. Сабаби улар талабаларга тўланиши лозим бўлган 3 миллион 540 минг 200 сўм миқдордаги стипендияни, ишлайдиган оналарга фарзандларининг 2 ёшга тўлгунига қадар парвариши учун тўланадиган 923 минг сўм нафақа пулини ўқитувчиларнинг иш ҳақи ва бошқа харажатлар учун ишлатишган. Бу ҳам камлик қилганидек 227,8 минг сўм улар томонидан ўзлаштирилиб, 9862,4 минг сўм бюджет маблағлари тумандаги хусусий фирма ва якка тадбиркорларга асоссиз равишда ўтказиб юборилган. 139,8 минг сўмлик бензинни талон-торож қилинган.

Табиий савол туғилади: наҳотки шунча камчилик ўғриликдан аввало жамоа аъзолари, мутасаддилар бехабар бўлса?

Рустам ДАВЛАТ,
«Ишонч» мухбири

Юртимизнинг энг яхши тадбиркорлари

«ЧАШМАИ САФЕД»НИНГ 14 хил маҳсулоти

Андижон вилоятига йўлимиз тушди. Вилоят марказидаги савдо шохобчаларини кўздан кечириб юрарканмиз, «Сут маҳсулотлари» дўкони пештахталарига териб қўйилган, бири иккинчисидан чиройли идишларга қадоқланган маҳсулотлар эътиборимизни тортди.

– Хориждан ҳам мол олинаркан-да, – дедим шеригимга пештахта томон имо қилиб.

– Қаёкда, ҳаммаси ўзимизники, – жавоб қайтарди ҳамроҳим. Кейин сотувчидан улардан бир неча турини кўрсатишни илтимос қилди. Маҳсулотларни кўздан кечираётиб фахрландик. Негаки, уларнинг аксари Косонсой туманидаги Ҳамидхон Мўйдинхўжаев раҳбарлик қилаётган «Чашмаи Сафед» хусусий қишлоқ хўжалик корхонаси маҳсулотлари эди...

Кичик корхона раҳбари Ҳамидхон аканинг асл касби сув хўжалиги мутахассиси. Анча йиллар Косонсой тумани хўжаликларида ишлаган. Ҳалол меҳнати эвазига обрў-эътибор қозонган. Унга мамлакатимиз мустақилликка эришгандан сўнг рўй берган ўзгаришлар, иқтисодий ислоҳотлар руҳ бағишлади. Миниб юрган автомашинаси, молқўйларини сотиб, Гўрмирон қишлоғидаги бир неча йиллардан бери фойдаланилмасдан ётган бинода сут маҳсулотлари тайёрлаш кичик корхонасини очишга киришди. Тўғриси, аввалига иш осон кўчмади. Бироқ омилкор тиним билмади. Қолаверса кичик ва ўрта бизнес, тадбиркорлик фаолияти тараққиёти учун яратилган шарт-шароитлар корхона иши ривожига мустаҳкам замин яратди. 1994 йили 8 миллион сўм кредит олиниб, Россия ва Туркиядан замонавий ускуналар, жиҳозлар келтирилди. Кейинроқ эса Германиянинг энг сўнгги нусхадаги ускуналари ўрнатилди. Ҳозирги кунда корхонада кунига 5 тонна сут қайта ишланиб, қаймоқ, пишлоқ, бринза, сариёғ каби 14 турдаги маҳсулотлар ишлаб чиқарилмоқда. Корхонани узлуксиз хомашё билан таъминлаш мақсадида тумандаги бир неча фермер ва жамоа хўжаликлари билан шартномалар тузилган.

– Ўзимизни ўзимиз хомашё билан таъминлаш мақсадида Навоий номли жамоа хўжалигидаги касодга учраган чорвачилик фермасини сотиб олдик, – дейди Ҳамидхон Мўйдинхўжаев. – Туман ҳокимлиги бу интилишимизни қўллаб-қувватлади. 110 гектар ер ажратиб берилди. Натижада чорвани зарур ем-хашак билан таъминлаш имкониятига эга бўлиш билан бирга ўтган йили салкам 40 тонна пахта, шунча буғдой ҳосили йиғиштириб олдик. Энг муҳими, ҳозирда кунига 20 тонна сут соғиб олинмоқда. Маҳсулотларни тумандаги қатор мактаб ва болалар боғчалари, шифохоналар, Наманган шаҳридаги ташкилот ва муассасаларга етказиб беряпмиз. Шунингдек, қўшни Андижон ва Фарғона вилоятлари, пойтахтимиздаги бир неча қўшма корхоналар ҳам доимий харидорларимиздир.

Дарвоқе, хусусий корхона меҳр-саховат, хайрия кўрсатиш борасида ҳам кўпчиликка намуна бўлмоқда. Жумладан, шу йилнинг ўзида корхона ҳиммати билан «Косонсой» фуқаролар йиғини ҳудудидаги «Боғ кўча» маҳалласи йўллари асфальтланди. Учта мактаб бинолари корхона маблағи ҳисобига сифатли таъмирдан чиқарилди. Шунингдек, кам таъминланган оилаларнинг 50 нафар фарзандларига доимий равишда моддий ёрдам кўрсатиб келинмоқда. Бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин.

Корхонанинг келгусидаги режалари катта. Чунончи, сутни қайта ишлаш ва макарон цехларини қуриш мўлжалланмоқда. Бу янги цехлар ишга тушгач, камида 60 та янги иш ўрни яратилади. Хусусий корхонанинг чорвачилик тармоғи эса наслчилик фермасига айлантирилади. Хуллас, «Чашмаи Сафед» халқимиз маъмурчилигини таъминлашга муносиб ҳисса қўшаётган энг яхши жамоалардан бирига айланяпти.

Мирраҳим ОДИЛОВ,
Тошкент Молия институти магистранти

Мустақил Ўзбекистонимизда содир бўлаётган қувончли ўзгаришлар, интеграция жараёнининг муваффақиятли кечишида жаҳоннинг аксарият мамлакатлари юртимиз билан халқаро иқтисодий-савдо алоқалари кенгайиши муҳим омил бўлмоқда. Бундай жараёнларда халқаро транспорт алоқаларининг, транспорт-экспедиторлик хизматларининг ривожланиши муҳим аҳамият касб этади.

ЖАҲОНГА ЙЎЛ

Ўзбекистон Республикасининг транспорт-экспедиторлик ташкилотларини бир бутун ташкилотга уюштириш, уларнинг фаолиятини мувофиқлаштириш, манфаатларини муҳофаза қилиш мақсадида 1996 йилда халқаро экспедиторларнинг Миллий ассоциацияси ташкил этилди. Ушбу ташкилот экспедиторлик ассоциациялари Халқаро Федерациясининг ҳақиқий аъзоси бўлди. Халқаро юкларни ортиш-жўнатиш, тезкорлигини ошириш ва ўз вақтида маълумот айирбошлашни таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг транспорт-экспедиторлик ташкилотлари Оврўпо Иттифоқи комиссиясининг ТРАСЕКА лойиҳаси доирасида Грузия, Эрон ва Туркия портлари ҳамда ер усти юк жўнатиш пунктлари ҳудудларида ўзларининг ваколатхоналари ҳамда қўшма корхоналарини очдилар.

Ҳозирги пайтда Ўзбекистон экспедиторлари озиқ-овқат маҳсулотлари ва жиҳозларини Марказий Осиё минтақасига етказиб беришга оид тендерларда иштирок этиб, ғоят муҳим ишларни амалга оширмоқдалар. Мамлакатимизда олтин қазиб олиш билан шуғулланувчи «Зарафшон-Ньюмонт» қўшма корхонаси, Бухоро нефтни қайта ишлаш заводи, «ЎзДЭУ авто», қўшма корхонаси ва шу каби транспорт-экспедиторлик компаниялари инвестиция лойиҳаларини амалиётга жорий этишда фаол иштирок этишмоқда.

Даставвал Ўзбекистон, Туркманистон, Озарбайжон ва Грузия ўртасидаги маҳсулотларни темир йўл орқали ташишга оид ҳамкорлик тўғрисидаги битим ҳамда Украина, Грузия ва Озарбайжон ўртасидаги транспорт коридори тўғрисидаги уч томонлама битимни алоҳида қайд этиш керак.

Ўзбекистон иқтисодиётининг динамик ривожланишини таъминлашда муҳим рол ўйнайдиган халқаро юк ташишларни ташкил этиш ва уларни муваффақиятли амалга ошириш юзасидан кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда. Айни пайтда бу борада ечимини кутаётган муаммолар ҳам борлиги сир эмас. Сўнгги йиллар ичида атвомобил, темир йўл, шунингдек, бошқа турдаги алоқалар бўйича юк ташишга оид 50 га яқин халқаро келишув имзоланиб, конвенциялар ишлаб чиқилди. Умуман олганда мустақиллик йилларида мамлакатимиз ҳаётида беқиёс иқтисодий, ижтимоий аҳамиятга эга бўлган улкан иншоотларнинг ишга туширилишида рамзий маъно бор. Иқтисодиётимизнинг қон томири бўлган темир йўл тизимини янада ривожлантиришга хизмат қиладиган, лойиҳа қиймати 38,9 миллиард сўмни ташкил этадиган Навоий-Учқудуқ-Султон Увайстоғ-Нукус темир йўли айнан истиқлол йилларида амалга оширилгани мустақиллик халқимиз учун берган имкониятларнинг янада ёрқин ифодасидир. Бу эса Ўзбекистонда ягона темир йўл тизимини барпо этиш, минтақадаги фойдали қазилма конларини комплекс ўзлаштириш, катта миқдордаги валюта маблағларини ишлаб топиш ва тежаш, кўплаб янги иш ўринларини яратиш, шаҳар ва қишлоқларда йирик саноат корхоналари бунёд этиш имконини беради.

Мустақиллик берган катта имкониятлар хусусида гапирганда, яна қуйидагиларни таъкидлаш лозим. Маълумки, йўл ва кўприк қуриш, одамлар узоғини яқин қилиш улуғ иш. Бироқ, собиқ шўро даврида бу соҳага унчалик эътибор берилмади. Оқибатда йўлларимиз жаҳон андозалари талаблари даражасидан орқада қолиб кетди. Фақат мустақиллик шарофати ила йўлларни қайта таъмирлаш, янгиларни қуриш, уларни сақлашга эътибор кучайтирилди. Биргина Қамчиқ довонида мисли кўрилмаган ишлар амалга оширилди. Тошкент шаҳрида кўплаб янги, замонавий кўприклар қурилиб, йўллар кенгайтирилди.

Ўткир ИКРОМОВ,
Тошкент Давлат иқтисодиёт университети магистранти

КЎНГИЛЛИЛАР КЎМАГИ

Жиззах шаҳридаги 16-ўрта мактабнинг спорт залини шу мактабнинг собиқ битирувчилари таъмирлаб берди. Афғон урушининг фахрийлари Фарҳод Одилов ва Фурқат Ортиқов ташаббуси билан бошланган бу хайрли ишни мактабнинг бошқа собиқ ўқувчилари қўллаб-қувватлади. Энг муҳими, мактаб спорт зали ёшлар бўш вақтларини кўнгилли ўтказадиган доимий гавжум масканга айланди.

Ғаллаорол туманидаги 25-ўрта мактабни бундан ўттиз йил аввал битирган ўқувчилар ҳам шу сана муносабати билан мактаб спорт залини тўлиқ таъмирлаб, зарур спорт жиҳозлари ҳам совға қилди. Шу мактабнинг яна бир собиқ ўқувчиси, тадбиркор Қодир Зоиров эса бокс клубига ҳомийлик қилиб келаётир. У мазкур клубни спорт анжомлари билан тўлиқ таъминлашдан ташқари, мураббийга мунтазам маош ҳам тайинлади.

Маҳаллаларда ҳам болалар спортини ривожлантиришга иштиёқ кучайгани жамоатчилик фаоллигининг ошишида муҳим омиллардан бирига айланди. Шунинг учун вилоятда болалар спортини ривожлантириш бўйича 2003-2005 йилларга мўлжаллаб тузилган дастурда ҳам ишнинг шу жиҳати алоҳида эътиборга олинган. Дастурга мувофиқ мазкур муддатда вилоятда беш стадион, 8 бассейн, 2000 спорт майдончаси, 209 спорт зали қурилиши кўзда тутилган. Бироқ кўпчилик қишлоқ ва маҳаллаларда иншоотлар қурилиши давлат маблағи ажратилишини кутиб турмасдан бошлаб юборилмоқда. Жиззах шаҳрининг Тошлоқ маҳалласида, Зафаробод, Ғаллаорол, Зарбдор, Ғаллаорол туманларида қурилаётган болалар спорт майдончалари жамоатчиликнинг ташаббуси билан амалга оширилмоқда.

Акмал Икромов тумани «Учтепа» маҳалласида 3500 дан ошиқ аҳоли истиқомат қилади. Маҳалла ҳар бир жабҳада илғор. Боиси, фаоллар маҳалла солиқ инспектори, милиция билан ҳамкорликда фаолият юритишади. Шунинг учун ушбу маҳаллада жиноятчилик сони кескин камайди, маҳаллий солиқлар борасида эса ҳеч қандай қарздорлик кузатилмади. Айниқса, қариялар, уруш қатнашчилари, кам таъминланган оилалар доимий эътиборда.

Суратда: маҳалла фуқаролар йиғини раиси Мухтор Илҳомов галдаги режалар хусусида фикрлашмоқда.
Ғ.ХИДИРОВ олган сурат

Яккабоғ туман Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшма қўмитаси меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялаш борасида кўпгина ишларни амалга оширмоқда. Бунда жамоа шартномалари муҳим дастуриламал бўлиб хизмат қилмоқда.

Суратда: қўмита раиси Ш.Норқобилов жамоа шартномаси бажарилишини муҳокама қилмоқда.
Ш.СУЛТОНОВ олган сурат

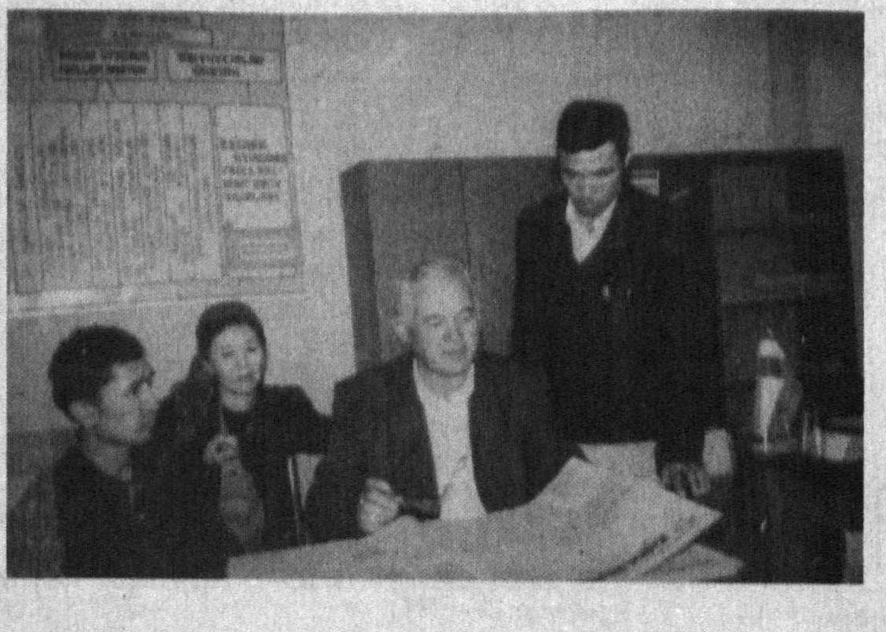

МЕҲНАТ ШАРТНОМАСИ БЕКОР ҚИЛИНГАНДА

Саволларингизга Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгаши юридик бўлимининг ҳуқуқшуноси Насиба Тиллахўжаева жавоб беради

Савол: Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 100-моддаси иккинчи қисми I банди, яъни ходимларнинг сони (штати) ёки иш хусусияти ўзгариши муносабати билан Меҳнат шартномаси бекор қилинганда иш берувчига қандай талаблар қўйилади?

Ў. ХОЛМУРОДОВА,
Дўстлик тумани

Жавоб: Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодекси 100-моддаси иккинчи қисмининг I банди бўйича меҳнат шартномаси бекор қилинганда иш берувчи қуйидаги талабларга амал қилиши шарт.

I) Ҳар бир ходимнинг бўшатилиши тўғрисидаги ахборотни камида икки ой олдин маҳаллий меҳнат органи эътиборига етказиш;

2) оммавий бўшатиб юбориш чоғида ходимларнинг вакиллик органига тегишлича ахборот бериш ва у билан бўшатиб юбориш оқибатларини юмшатишга қаратилган маслаҳатлашувларни ўтказиш;

3) камида икки ой олдин ўзининг меҳнат шартномасини бекор қилиш нияти борлиги хусусида ходимни ёзма равишда (имзо чектириб) огоҳлантириб қўйиш ёки бунинг ўрнига ходимларга белгиланган тартибда тенг миқдорда пуллик компенсация тўлаш;

4) Меҳнат Кодексининг 103-моддасига кўра ишда қолдириш учун имтиёзли ҳуқуқни белгилаш тартибига қўйиладиган талабларга риоя этиш;

5) ишдан бўшатилаётган ходимни унинг розилиги билан шу корхонанинг ўзидаги бошқа ишга ўтказиш чораларини кўриш;

6) огоҳлантириш муддатида бўшатиб юборилаётган ҳар бир ходимга ўртача ойлик иш ҳақи сақланган холда бошқа иш қидириш учун ҳафтада камида бир кун бўш вақт берилиши;

7) агар меҳнат шартномасини бекор қилиш учун ходимларнинг вакиллик органи розилигини олдиндан олиш жамоа келишуви ёки жамоа шартномасида назарда тутилган бўлса, бундай розиликни олиш, ходимларнинг айрим тоифалари билан меҳнат шартномасини бекор қилиш чоғида эса маҳаллий меҳнат органи розилигини ҳам олиш;

8) меҳнат шартномасини бекор қилиш вақтида ходимга ўртача бир ойлик маошдан кам бўлмаган миқдорда ишдан бўшатиш нафақасини тўлаш, у билан ҳисоб-китоб қилиш, унга меҳнат дафтарчаси ва меҳнат шартномаси бекор қилинганлиги тўғрисидаги буйруқдан кўчирма нусхасини бериш;

9) ишга жойлашиш даврида ходимнинг ўртача иш ҳақини меҳнат шартномаси бекор қилинган вақтдан бошлаб иккинчи, маҳаллий меҳнат органи маълумотномаси бўйича эса учинчи ой учун ҳам сақлаб туриш;

10) қонунда белгиланган: ходим вақтинча меҳнатга қобилиятсизлик даврида ёки меҳнат тўғрисидаги қонунлар ва бошқа меъёрий ҳужжатларда назарда тутилган таътилларда бўлганида ҳомиладор аёллар ва уч ёшга тўлмаган боласи бор аёллар билан меҳнат шартномасини бекор қилишга йўл қўймаслиги хусусидаги бошқа талабларга риоя қилиш керак бўлади.

Шуни айтиш жоизки, ходимларнинг, сони (штати) ўзгариши муносабати билан меҳнат шартномасини бекор қилиш вақтида иш берувчи юқорида санаб ўтилган барча талабларга риоя қилиши лозим. Агар меҳнатга оид муносабатлар корхона тугатилганлиги сабабли бекор қилинса, иш берувчи мазкур асос бўйича меҳнат шартномасини бекор қилиш тартибига қўйиладиган 1-,2-,3-,6-,8- ва 9-талабларни бажаришга мажбур.

Юқорида келтирилган талабларнинг биринчиси иш берувчи томонидан бажарилмаслиги фақат интизомий эмас, балки маъмурий ҳуқуқбузарлик сифатида ҳам баҳоланади. Ўзбекистон Республикасининг маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги Кодексининг 229-моддасига биноан, меҳнат шартномаси бекор қилиниши тўғрисидаги ахборотнинг маҳаллий меҳнат органларига ўз вақтида берилмаслиги мансабдор шахсларга энг кам иш ҳақининг уч баробаридан беш баробаригача миқдорида жарима солишга олиб келади.

Савол: қандай сабаблар (асослар) мавжуд бўлган тақдирда меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилиш асосли деб топилади?

О.РУСТАМОВА,
Қизириқ тумани

Жавоб: Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексида Меҳнат шартномасини тарафларнинг, ҳар бири томонидан бекор қилиш имкониятини назарда тутади. Агар ходим меҳнатга оид муносабатларни унга тегишли қарорни қабул қилишга ундаган сабаблардан (иш жойини ўзгартиришга интилиш, ўқишга кириш, пенсияга чиқиш, шунчаки мазкур корхонада ишлашни истамаслик ва шу кабилар) қатъий назар, бекор қилишга ҳақли бўлса, иш берувчи меҳнат шартномасини ўз ташаббуси билан фақат Меҳнат Кодексида назарда тутилган асослар мавжуд бўлган тақдирдагина бекор қилишга ҳақли.

Меҳнат Кодексининг 100-моддаси иккинчи қисмига мувофиқ меҳнат шартномаси иш берувчининг ташаббусига биноан бекор қилиниши фақат қуйидаги сабаблардан бири мавжуд бўлган тақдирдагина асосли деб тан олинади:

1) технологиядаги, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишдаги ўзгаришлар, ходимлар сони (истаги) ёки иш хусусиятининг ўзгаришига олиб келган ишлар ҳажмининг қисқарганлиги ёхуд корхонанинг тугатилганлиги;

2) ходимнинг малакаси етарли бўлмаганлиги ёки соғлиги ҳолатига кўра бажарилаётган ишига нолойиқ бўлиб қолиши;

3) ходимнинг ўз меҳнат вазифаларини мунтазам равишда бузганлиги;

4) ходимнинг ўз меҳнат вазифаларини бир марта қўпол равишда бузганлиги;

5) ўриндошлик асосида ишламайдиган бошқа ходимнинг ишга қабул қилиниши муносабати билан, шунингдек, меҳнат шартларига кўра ўриндошлик иши чекланиши сабабли ўриндошлар билан меҳнат шартномасининг бекор қилинганлиги;

6) мулкдорнинг алмашиши сабабли корхона раҳбари билан тузилган меҳнат шартномасининг бекор қилинганлиги;

Меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодекси 100-моддасининг иккинчи қисмида санаб ўтилмаган бирор-бир сабаблар (асослар)га кўра бекор қилиш ғайриқонуний деб топилади.

Саволларингизга ЎзКУФКнинг меҳнаткашларни ижтимоий-иқтисодий ҳимоялаш бўлими мудири Маҳмуджон Исаев жавоб беради

САВОЛ: Шухрат медали соҳибларига қандай имтиёзлар бор?

Р.ОБДОЛЁЗОВ,
Қўшкўпир тумани

ЖАВОБ: «Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 5 майдаги 1046 - XII сонли «Шуҳрат» медалини таъсис этиш тўғрисида»ги Қонунига биноан «Шуҳрат» медали билан тақдирланган шахсларга Ўзбекистон Республикасида белгиланган энг кам иш ҳақининг 5 баробари миқдорида бир марталик пул мукофоти берилади.

САВОЛ: «Меҳнат шуҳрати» ордени билан мукофотланганларга қандай имтиёзлар бор?

Х.ҒАФФОРОВ,
Миришкор тумани

ЖАВОБ: 1. «Ўзбекистон Республикасининг 1995 йил 30 августдаги 115-1-сонли «Меҳнат шуҳрати» орденини таъсис этиш тўғрисида»ги Қонунга биноан «Меҳнат шуҳрати» ордени билан тақдирланган шахсларга Ўзбекистон Республикасида белгиланган энг кам иш ҳақининг 40 баробари миқдорида бир марталик пул мукофоти берилади.

2. Орден учун бир йўла тўланган нақд пул қийматини нафақага чиқишдаги 5 йиллик ҳисобланган иш ҳақига қўшиш ёки қўшмаслик масаласи, тўланган мукофот пулига ижтимоий суғурта бадаллари ҳисоблаб чиқилганлиги тўғрисидаги маълумотнома асосида ҳал этилиши мумкин.

САВОЛ: давлат транспортларида кимлар бепул ёки имтиёзли юриш ҳуқуқига эга?

Т.ПЎЛАТОВА,
Пайариқ тумани

ЖАВОБ: Ўзбекистон Республикасининг 1996 йил 30 августдаги «Шаҳар йўловчи транспортларидан бепул фойдаланишни тартибга солиш тўғрисида»ги 278-1 сонли Қонунига биноан шаҳар йўловчи транспортларидан бепул фойдаланиш ҳуқуқи қуйидагилар учун сақлаб қолинган:

— 1941-1945 йиллар урушининг ҳарбий хизматчилар таркибидаги қатнашчиларига;

— 1941-1945 йиллар уруши ногиронларига ҳамда I-гуруҳ уруш ногиронини йўлда кузатиб борувчи шахсга;

— 1941-1945 йиллар уруши даврида фронт ортидаги меҳнати ва ҳарбий хизмати учун орден ва медаллар билан тақдирланган шахсларга;

— Афғонистон Республикасида ва бошқа мамлакатлар ҳудудидаги жанговор ҳаракатларда иштирок этган ҳарбий хизматчилар-байналмилалчилар таркибидаги фуқароларга;

— ҳақиқий муддатли ҳарбий хизматни ўтаётган ҳарбий хизматчиларга, старшиналарга, прапоршикларга, катта прапоршикларга, мичманларга ва катта мичманларга;

— Чернобил АЭСдаги ҳалокат оқибатида нурланиш касаллигига чалинган шахсларга;

— кўзи ожиз ногиронларга ва кўзи ожиз ногиронни йўлда кузатиб борувчи шахсга.

«2003 йил — Обод маҳалла йили»

Барча дунё неъмати соғлиққа тенг келолмас. Ҳақиқатдан ҳам кейинги йилларда Республикамизда фуқароларимизнинг саломатлигини муҳофаза қилиш борасида катта ишлар амалга оширилмоқда.

Бу борада бизни ўраб турган атроф-муҳитни, сув ҳавзаларини, тупроқ, ҳавони ҳар хил чиқиндилар ва инсон саломатлиги учун зарарли моддалар билан ифлослантирмаслик муҳим аҳамиятга эга. Лекин минг афсуски, кўплаб очиқ сув ҳавзалари, аҳоли яшайдиган ҳудудлар, зарарли чиқинди ва моддалар (кселол, толуол, кислота ва эритувчилар, химикатлар, оқава сувлар) натижасида ифлосланиб бормоқда. Бундай носоғлом ҳолат албатта кишилар саломатлигига салбий таъсир кўрсатмоқда.

ОЗОДАЛИККА НИМА ЕТСИН

Оқибатда кишилар ўртасида ҳар хил, жумладан, юқори нафас йўллари органлари, қон системаси, асаб ва ички секреция органлари касалликлари ҳамда айрим юқумли ва шиш касалликларининг юзага келишига сабаб бўлмоқда.

Инсоният ҳаёт экан ўзини яшаш шароитини яхшилашга интилади. Яхши яшаш учун эса ҳам маънавий, ҳам молиявий шароит мавжуд бўлмоғи зарур. Лекин кўпинча молиявий шароит яратамиз деб маънавий бойлигимизга путур етказаётганимизни унутиб қўймоқдамиз. Масалан, баъзи пайтларда меъморларимиз ёки лойиҳачиларимиз бирор қурилишга жой ажратишда ва уни лойиҳалашда фақат замонавий, чиройли бунёд этишга эътибор бериб, экологик муҳитнинг бузилишига ёки келгусида салбий оқибатларга сабаб бўлишини ҳисобга олмаяптилар. Шундай экан, ҳар бир бажарилган ишнинг қиймати, келгусида инсоният учун қанча фойда ёки зарар келтириши билан ўлчаниши лозим. Илгарилари ҳар бир ташкилот, муассаса, ҳатто аҳоли хонадонларини янада ободонлаштириш мақсадида йил бўйи яшил рангда кичик бутазорлар барпо этилиб, уларга манзарали шакл берилар эди. Ҳозирги кунда эса бундай жойлар аҳволи ачинарли ҳолда. Ҳаттоки чиқиндиларни яширувчи масканга айланиб бормоқда.

Соғлом экологик муҳитни яратишда ободонлаштириш ишларини олиб борувчи ташкилотларга жуда кўп нарса боғлиқ. Айниқса, маиший чиқиндиларни ўз пайтида белгиланган жойларга олиб чиқиб, уларни ўз вақтида зарарсизлантириш муҳим аҳамиятга эга. Кейинги пайтларда шаҳар ва туманларда бу ишга катта эътибор берилмоқда. Ушбу мақсадлар учун махсус транспорт воситалари ажратилган. Лекин шунга қарамай айрим ҳудудларда чиқиндилар ҳафталаб қолиб кетмоқда. Чиқинди учун мўлжалланган идишлар яроқсиз ва санитария қоидаларига жавоб бермайди. Ўз-ўзидан маълумки, бундай чиқинди ташлаш жойлари турли хил юқумли касалликларнинг манбаига айланмоқда. Мамлакатимизда 2003 йил «Обод маҳалла йили» деб эълон қилиниши ҳам бежиз эмас. Бу эзгу мақсадларимизни янада жонлантиришда дастуриламал бўлиб хизмат қилмоғи лозим.

Кишилар соғлом бўлсалар, уларнинг маънавий ва маданий қарашлари ҳам соғлом бўлади. Халқимиз «Соғ танда, соғлом ақл» деб бекорга айтмаган. Атроф-муҳитни соғломлаштириш ҳар бир фуқаронинг бурчи бўлиб қолмоғи зарур.

Фарида БАХРОМОВА

ИСТИҚЛОЛ МАДҲИ

Пойтахтимиздаги Туркистон саройида "Ўзбекнаво" эстрада бирлашмаси ташаббуси билан ўтказиб келинаётган профессионал эстрада хонандалари иштирокидаги "Ўзбекистон қўшиқ байрами" танловининг республика босқичи ўтказилди.

1996 йилдан бери мустақиллик байрами арафасида ўтказиб келинаётган Ўзбекистон қўшиқ байрамининг бу йилги танловида 40 нафар ёш хонанда иштирок этишди. Мазкур танлов ёш истеъдодли хонандаларни аниқлаш, уларга амалий ёрдам бериш, чуқур мазмун-моҳиятга эга бўлган қўшиқларни оммавийлаштиришда муҳим аҳамият касб этмоқда. Шунинг учун ҳам ташкилотчилар бу галги танловга катта умид боғлашмоқда.

Танловни ўзининг ватанпарварлик руҳидаги жўшқин қўшиқлари билан ёшларимиз қалбидан муносиб ўрин олган ёш санъаткор, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Нилуфар Раҳматова "Ўзбекистон" қўшиғи билан бошлаб берди.

Н. Раҳматованинг фикрича, бундай танловлар санъаткорлар учун ўзига хос синов ҳисобланади. Уларнинг ўзи устида ишлашига имкон яратади. Танлов айниқса ёш хонандалар учун муҳим аҳамиятга эга.

Юртимиз мустақиллигининг 12 йиллигига бағишлаб ўтказилган танловда ёш хонандалар ижросидаги истиқлолни тараннум этувчи, ватанимиз, меҳнаткаш халқимизни улуғловчи қўшиқларни Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби, Бастакорлар уюшмасининг раиси Рустам Абдуллаев бошчилигидаги ҳайъат аъзолари баҳолаб боришди. Танлов ғолиблари иштирокидаги якунловчи концерт эса август ойида бўлиб ўтади

"Туркистон-пресс"

Ёш авлодга таълим-тарбия беришдек хайрли иш ўқитувчи-мураббийлар зиммасига улкан масъулият юклайди. Шу туфайли ҳар йилги ўқув мавсуми сўнггида халқ таълими соҳаси ходимлари ўртасида маданий-спорт, дам олиш тадбирини ўтказиш яхши анъанага айланган.

Касаба уюшма тадбири

ТОШКЕНТ ДЕНГИЗИ БЎЙИДА

халқ таълими ходимларининг маданий-спорт ўйинлари ўтказилди

Бу йил ҳам мазкур анъанага содиқ қолинди. Устоз-ўқитувчилар, педагог-тарбиячилар мусаффо Тошкент денгизи бўйидаги сўлим оромгоҳга йиғилдилар. Тезда ўйин-кулгу, куй-қўшиқ, турли спорт мусобақалари бошланиб кетди. Миллий қўшиқларимиз — «Ёр-ёр»-у «Омонёр»лар davраларга ўзгача шукуҳ, қатнашчиларга илҳом бағишлади. Тадбирга томошабин сифатида ташриф буюрганлар устозларнинг рақс тушиш, қўшиқ айтиш ҳамда спортдаги маҳоратларига ҳам тан беришди. Айниқса, Шаҳло Қудратова, Холисхон Қиличхонова, Қўйсиной Машарипова, Ўткир Ҳақбердиев, Хосият Абдулазизова, Шоҳида Аширова сингари ўқитувчиларнинг чиқишлари кўпчиликка манзур бўлди. Ҳакамлар ҳайъати томонидан ғолиб деб топилган санъаткор-ўқитувчилар эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

Жуда қизиқарли ўтган футбол беллашувларида тумандаги Болалар ва ўсмирлар спорт мактаби жамоаси барча рақибларидан устун эканликларини исботлашди. Хусусан, Шерзод Тошпўлатов, Эркин Душабоев, Ориф Жалилов, Нишонбой Муслимовлар жамоа ютуқларига катта ҳисса қўшдилар. Валижон Акаевга «Фахрий ўйинчи», Жалолиддин Зиёвиддиновга «Энг фаол ўйинчи» махсус совринлари тақдим этилди. Шунингдек, спорт ўйинлари дастуридан ўрин олган шоҳмот, шашка, стол тенниси, волейбол беллашувлари ҳам ғоят қизиқарли кечди.

Дарвоқе, олти йилдан буён анъанавий тарзда ўтказиб келинаётган мазкур тадбиримизда бу гал кўп йиллар халқ таълими соҳасида ишлаган бир қатор ўқитувчиларимизни қарилик пенсиясига кузатиш маросими ҳам ўтказилди. Жумладан, 4-мактаб ўқитувчилари Муҳаббат Акбарова ва Турди Қамбароваga касаба уюшма қўмитамиз томонидан совға-саломлар берилди. Тадбир якунида эса ўқитувчиларимиз тўкин дастурхон атрофига йиғилишиб, дилдан суҳбат қурдилар, фикр-мулоҳаза, тажриба алмашдилар.

Хуллас, уч минг нафарга яқин соҳа ходимлари иштирок этган тадбир кўтаринки руҳда, дўстона кайфиятда ўтди. Камтарона айтилса, бу устоз-мураббийларга бўлган юксак эҳтиромнинг кичик бир кўриниши бўлди.

Меҳри КАРИМОВА,
Пскент туман таълим ва фан ходимлари касаба уюшма қўмитаси раиси

САРИОСИЁЛИКЛАР

белни маҳкам боғлашди

Соғлом авлодни тарбиялаш бугунги куннинг устувор вазифаларидан ҳисобланади. Зеро, буни болалар спортига қаратилаётган юксак эътибор мисолида яққол кўришимиз мумкин.

Вазирлар Маҳкамасининг «Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ Сариосиё туманида биринчилардан бўлиб жамғарманинг туман бўлими иш бошлади. Туман ҳокимлиги саъй-ҳаракати билан болалар жамғармаси етакчи мутахассиси муваффақиятли фаолият кўрсатиши учун барча шароитлар яратилди. Чунончи, бўлим замонавий компьютер технологиялари, алоқа воситалари билан тўлиқ таъминланди.

Ибрат

Айни пайтда туманда ёш авлодни соғлом ва баркамол бўлиб вояга етказиш учун кенг кўламли ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, 1 та ўйингоҳ, 1 та теннис корти, 2 та сув ҳавзаси, 35 та спорт зали, 152 та спорт майдончаси болалар ихтиёрига бериб қўйилган. Иккита Болалар ва ўсмирлар спорт мактабида 900 нафардан зиёд ўқувчи спортнинг футбол, волейбол, дзю-до, миллий кураш, стол тенниси ва қўл тўпи турлари бўйича маҳорат сирларини эгаллашмоқда. Махсус спорт мактаб-интернатида эса 168 нафар ёш футбол ва миллий кураш машғулотларига қатнашишмоқда. Муҳими, мазкур спорт мактабларида тажрибали мутахассислар иш олиб боришяпти.

Туман ёш спортчилари вилоят миқёсидаги мусобақаларда доимий равишда муваффақиятли иштирок этишмоқда. Хусусан, туман босқичидаги «Умид ниҳоллари» мусобақасининг ғолиблари вилоят миқёсида ҳам фаол қатнашиб, умумжамоа ҳисобида иккинчи ўринни эгаллашди. Бундан ташқари, «Маҳалламиз паҳлавонлари» ва «Футболимиз келажаги» вилоят мусобақаларида ҳам сариосиёлик ёшлар фахрли ўринларга муносиб топилдилар.

Яна бир аҳамиятга молик жиҳат – мактаб ва коллежларда ўнлаб спорт тўгаракларининг мунтазам ишлаб турганлигидир. Мазкур тўгаракларда иш олиб бораётган жисмоний тарбия ўқитувчилари малакасини оширишга ҳам катта эътибор қаратилмоқда.

– Якунланган ўқув йили мобайнида 3700 нафарга яқин ўқувчи-ёшлар турли спорт тўгаракларига мунтазам қатнашдилар, – дейди туман халқ таълими бўлими мудири Аҳмаджон Бобоев. – Жумладан, мактабларимизда футбол, волейбол, баскетбол, енгил атлетика, стол тенниси, миллий кураш, дзю-до, у-шу спорт турлари бўйича тўгараклар фаолият кўрсатди. Коллежларимиздаги мавжуд иккита замонавий спорт зали ҳамда еттита майдончада эса қарийб 300 нафарга яқин ўғил-қизлар машғулотларда иштирок этдилар. Келгуси ўқув йилида тўгараклар сонини ошириш, уларга янада кўплаб ўқувчиларни жалб этиш ниятидамиз.

Ҳа, сариосиёликлар болалар спортини ривожлантиришдек хайрли ва шу билан бирга ўта масъулиятли ишга жиддий бел боғлашган. Албатта, бу борада амалга оширилаётган кенг кўламдаги тадбирлар тез орада ўз самарасини беради деб ўйлаймиз.

Р.ДАВЛАТОВ,
Т.ШЕРНАЕВ

БАКАЛАВР ДИПЛОМИ ТОПШИРИЛДИ

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтида битирувчиларга бакалавр дипломлари топширилди.

Билим олишга иштиёқ бундан тўрт йил аввал ёшларни бу ерга етаклаб келган бўлса, бугун улар қадрдон бўлиб қолган таълим маскани билан хайрлашишмоқда. Бундан бир неча кун аввал битирувчиларнинг барчаси диплом ишларини ҳимоя қилиб, бакалавр дипломини олиш учун йиғилишди.

Мазкур институт мамлакатимиз қишлоқ хўжалик тармоқларига етук мутахассисларни тайёрлаб беради. Айни вақтда бу ерда гидромелиорация, ер кадастри, иқтисодиёт, менежмент каби тўққизта факултет мавжуд. Бу йил мазкур олий таълим муассасасини 608 нафар талаба битирмоқда. Уларнинг 22 нафари институтни аъло баҳоларда тамомлаб, имтиёзли дипломни қўлга киритди.

Турфа олам

29 ЁШЛИ СИАМ ЭГИЗАКЛАРИ АЖРАТИЛАДИ

«Ле Фигаро» газетасининг ёзишича, яқинда Сингапурда ноёб жарроҳлик операцияси амалга оширилади. Июл ойи бошида ўтказиладиган Сиам эгизакларини ажратиш операциясини юздан зиёд мамлакат аҳолиси кузатиши кутилмоқда.

Куни кеча эгизакларнинг ўзи «Раффлз» шифохонасида матбуот анжумани ўтказиб ушбу янгиликни маълум қилди.

«Умид» операцияси камида тўрт кун давом этиши режалаштирилган. Шу пайтга қадар шифокорлар Сиам эгизакларини ажратиш борасида камдан-кам муваффақиятга эришган. Чунки бир-бирига қўшилиб кетган икки тананинг алоҳида яшаб кетиш эҳтимоли жуда кам. Бу сафар сингапурлик жарроҳлар 29 йилдан буён том маънода бирга яшаб келаётган опа-сингилларни ажратишга уриниб кўради.

Ладан ва Лале Бижоний Эронда туғилиб ўсган. Уларнинг иккови да ҳам мустақил кун кечиришга иштиёқ жуда катта. Гап шундаки, опа-сингилларнинг феълатвори бир-бирига умуман тескари. Дунёқараш ва қизиқишларида ҳам фарқ катта.

Аниқланишича, эгизаклар битта калла суягига эга. Калла суягини икки қисмга ажратиш ўта хавфли операция бўлгани учун минглаб жарроҳлар ундан бош тортган эди. 1996 йилда опа-сингиллар Германияга йўл олди. Афсуски, немис олимлари ҳам бу операцияни анча мушкул ҳисоблаб, ишга қўл уришга ботинишмади.

Ниҳоят, узоқ йиллик изтироблардан сўнг, сингапурлик нейрожарроҳ Кейта Го операцияга бошчилик қилишга розилик берди. У 2001 йилда Непалда боши бириккан жажжи эгизакларни муваффақиятли операция қилган эди.

Кейта Го опа-сингилларни ушбу хавфли операциядан воз кечишга кўндира олмади. Операция ўтказилиши аниқ бўлса-да, шифокорлар бироз хавфсираб туришибди. Чунки шу пайтгача катта ёшдаги эгизаклар ажратилмаган эди. Бу тарихдаги илк операция бўлади, — деди Кейта Го.

Ҳозир опа-сингиллар учун интернетда хайрия сайти очилган. Чунки, операциянинг баҳоси 245 минг еврога баҳоланган.

(ЎзА)

ЕТУК МУТАХАССИСЛАР ТАЙЁРЛАНАДИ

Термизда АҚШнинг Шимолий-Ғарбий шифокорлар лигаси томонидан шошилинч тиббий ёрдам мутахассисларини тайёрлаш ўқув маркази очилди.

Мазкур ташкилот дунёнинг кўплаб мамлакатларига ўзининг инсонпарварлик ёрдамини кўрсатиб келмоқда. Жумладан, ушбу ташкилот томонидан ҳозирга қадар Ўзбекистонга замонавий тиббий асбоб-ускуналар ва дори-дармонлардан иборат 3 миллион АҚШ долларига тенг инсонпарварлик ёрдами келтирилган. Шимолий - ғарбий шифокорлар лигаси эндиликда шошилинч тиббий ёрдам мутахассисларини тайёрлаш бўйича ўзининг янги лойиҳасини амалга оширишга киришди. Мазкур лойиҳа асосида Термизда ташкилотнинг ўқув маркази фаолият кўрсата бошлади.

Ташкилот мутахассисларининг эътироф этишича, ушбу ўқув марказида 18 ой мобайнида 864 нафар мутахассисларнинг малакаси оширилиб, сертификатлар берилади. Яқин вақт ичида Қорақалпоғистон республикаси, Қарши, Наманган, Самарқанд сингари вилоятларда ҳам худди шундай шошилинч тиббий ёрдам мутахассисларини тайёрлаш бўйича ўқув марказлари очилади.

Тақдимот маросимида сўзга чиққанлар амалга оширилаётган янги лойиҳанинг аҳамияти ва қулайликларини алоҳида таъкидлашди.

15 АВГУСТ КУНИ «Пахтакор» стадионида учрашамиз

Ўзбекистон кубоги

Ҳақиқий кучли команда мамлакат чемпионати якунида аниқланади. Ютуқлар, дуранглар ва мағлубиятлар жамламаси ўлароқ ғолиб жамоа олтин медал ва чемпион деган шарафга сазовор бўлади. Ва айтиш жоизки, камдан-кам ҳоллардагина бир жамоа ҳам чемпионлик унвонини, ҳам кубокни қўлга киритади.

Агар ёдингизда бўлса, бултур «Пахтакор» ана шундай натижага эришиб, ҳар жиҳатдан устун эканлигини исботлаган эди. Бу йил аҳвол ўзгача. Гарчанд таркиб борасида пайтахт клуби ҳамон энг сара ўйинчиларни ўзида жамлаган эса-да, амалда Фарғонанинг «Нефтчи» командаси карвонбошилик қилмоқда, «Пахтакор» эса...

Тошкентликлар йўл-йўлакай иккинчи нуфузни соврин-мамлакат кубоги соҳибига айланишга жуда яқин турибдилар. Ярим финалда Термизда маҳаллий «Сурхон»га 1:2 ҳисобида ўйинни бой берган «Пахтакор» ўз майдонида ҳар томонлама устун келди — 7:1.

Шу тариқа «Пахтакор» командаси 15 августда яна бир финалчи - Қаршининг «Насаф» жамоаси билан мамлакат кубоги учун баҳсга киришадиган бўлди.

Ўтмишни билмай туриб, ҳаёт моҳиятини англаш қийин. Тарих эса инсоният фаолиятисиз, аъмолисиз юзага келмайди. Лекин инсоннинг барча хатти-ҳаракати эмас, яхши фаолияти, эзгулик йўлида қилинган аъмолигина инсонийлик ўзанини белгилайди. Шундай ўзанлар туфайли ҳаёт боқийдир. Негаки, одамлар ана шу эзгу аъмоллардан андоза олади.

ЭЗГУЛИК — МАНГУЛИК

Мозийга қайтиб иш кўриш хайрлидир

Шарқшунос олим, ёзувчи Ғулом Каримнинг тарихий қиссалардан иборат тўплами ана шундай хайрли ишлардан биридир. Тўпламга учта асар, - «Карвон» тарихий қиссаси, «Турон қоплони» ҳамда «Соҳибқирон ва аллома» драматик қиссалари киритилган. Китобда буюк тилшунос Маҳмуд Қошғарий, улуғ саркарда, Ватан фидойиси Темур Малик, давлат арбоби соҳибқирон Амир Темур сиймолари яратилган. Ушбу буюк сиймолар яшаган давр бир-биридан анча узоқ, лекин уларнинг эзгу ишлари бир-бирига жуда яқин. Бу яқинлик замири уларнинг маънавиятида, унинг асоси эса билимдадир. Адиб қаҳрамонлари фаолиятининг бадиий тасвирида мазкур фикрнинг ҳақиқат эканлигини очиб беради ва ўқувчини бунга ишонтира олади.

Биринчи тарихий қисса – «Карвон»да Маҳмуд Қошғарийнинг болалиги, унинг маънавий дунёси, қалб туйғулари билан танишамиз, инсоннинг башарият, дунё олдида бурчини англаймиз. Адиб бу ҳақиқатни бадиий тасвир орқали ўқувчига етказади. Биз ёзувчи тасвири орқали XI аср нафасини ҳис қиламиз. Ёзувчи билим қай даражада киши сийратини ўзгартиришини маҳорат билан кўрсатади. Маҳмуд Қошғар ҳокимининг аъёнларидан бўлган Ҳусайнбекнинг ўғли, беквачча. Лекин у тамом бошқа олам. Отаси саройдан келиб, кўрпачага чордона қуриб ўтиргач, Маҳмудга: «Хизматкорни чақир, минқалга кўпроқ кўмир солсин, қиш кўнуқи ўтдур», дейди.

Маҳмуд «Мен ўзим» дедида, ёғоч курак билан челакдан бир неча каттакон кўмир парчаларини олиб, минқалга ташлади. Кўмир кучсиз аланга чиқариб ёна бошлади.

Ҳусайнбек ўғлининг ишидан норозидек:

– Хизматкорни чақирсанг бўлмайдурми? Ким айтур сени беквачча деб?,-дея тўнғиллади.

Агар Маҳмуд илмга ружу қўймаганида, отаси айтганидек, бекваччалик қилган бўларди. У индамай савағич қаламини олиб ёза бошлайди, яъни отаси айтган мақолни қайд қилади. Унинг ҳаракатидан биз «Девони луғатут турк» қай тарзда юзага келганини англаймиз.

Маҳмуд билан устози мударрис Абдурашид ўртасидаги савол-жавоб ҳам катта илмий-маърифий кучга эга. У ёшларга устоз-шогирд аҳлоқидан сабоқ беради.

Адиб ҳар бир воқеа-ҳодисани тасвирлар экан, албатта ундан бир мақсад кўзлайди. Маҳмуд мадрасадан қайтар экан «аллақандай ёзувлар битилган улкан харсанг-тош ёнига бориб тўхтайди». «Бу битиклар туркий тилда эканлиги шубҳасиз, - деб ўйлади Маҳмуд. – Қадимий ёзувимиз унутилиб кетғон. Эл-улусда ул битикларни ўқий оладурғон бирон-бир одам бормикан?» Бу тилсимни очиш хусусида фикрга берилганда, қизларнинг жарангдор кулгуси эшитилади. «Улар қўлларидаги кўзаларини авайлаб ушлаганча гоҳ кулиб, гоҳ қўшиқ айтиб боришарди». Маҳмуд дарҳол жуздонини очадида, ундан дафтар-қаламини чиқариб, қўшиқларни ёзиб ола бошлайди.

Маҳмуднинг устози даъвати билан машҳур аллома Юсуф Хос Ҳожибдан маслаҳат олгани Болосоғунга карвон билан йўл олганидаги сафар тасвири, Болосоғун шаҳри кўриниши, хон келишидаги ҳолатларнинг ғоят жонли ифодасидан ўша давр руҳи, нафаси уфуриб туради.

Юсуф Хос Ҳожибнинг ёш Маҳмудни қабул қилиши, ўзи билан тенг тутиб «Улусқа хизмат қилган киши ташаккурларга сазовордур», - деб луғат тузишга даъват қилиши тамоман янги далилдир.

Маҳмуднинг илм йўлидан кетиши, мударриси тили билан айтганда, «Ота ўғли эмас, улуснинг азиз фарзандига айланишга» қарор қилиши ва бунинг ички туйғулар кураши орқали ифодаланиши инсонийлик моҳиятини англашда қўл келади. Ёзувчининг мазкур ютуқларини олқишлаган ҳолда қиссанинг айрим ўринларида тарихга, миллий хусусиятларга зид ҳолда замонавийлашиб кетганлик жиҳатларини таъкидлаш лозим. Хусусан, Маҳмуднинг йўлда кетаётиб бегона қиз, яъни Ойкумушнинг уйига кириб келиши, ёш боши билан у ердаги можарога аралашиши, Болосоғундан олган совғаларини бериш учун яна мазкур хонадонга тўғридан-тўғри ташриф буюриши, Ойкумушнинг онаси эса хонада икки ёшни ёлғиз қолдириб чиқиб кетиши, улар ҳам аввал бир оз ийманиб кейин очилиб-сочилиб гаплашишлари XI аср одамларига хос бўлмаган ҳолат. Адиб бу ҳолатни ўша замон руҳидан келиб чиқиб тасвирлаганда асар таъсирчанлиги янада ортган бўларди.

Тарихий асар тарих ва тарихий шахслар хусусида янги далиллар ҳам бермоғи даркор. «Турон қоплони» драматик қиссаси шу хусусиятга эга. Хоразмшоҳ Муҳаммад хусусида шу пайтгача фақат салбий фикр билдирилиб, у калтафаҳм шоҳ даражасига келтириб қўйилганди. Лекин бундай кимсалар унинг 20 йилдан ортиқ Сайҳундан то ғарбий Эронгача, Каспий денгизидан то Ҳинд дарёсигача чўзилган давлатларга ҳукмронлик қилганини ёддан чиқаришади. Биринчидан, у Чингизхон фитнасининг қурбони, шунингдек, онаси Туркон хотун иродасига ҳам қарши боролмайди. У ўз фожиасини англагач, салтанатнинг ихтиёрини Жалолиддинга топшириб, жонини омон сақлаш учун кимсасиз оролга йўл олади. Шахс сифатида қараганда, бу ҳол катта мантиқий кучга эга.

Темур Маликнинг саркардаликдан қандай қилиб ҳоким бўлиб қолганлиги номаълум эди. Асарда бунга ҳам аниқлик киритилган. Яъни Хоразмшоҳ Чингизхон фитнасига алдангач, Хўжанд ишончли, тадбирли одам қўлида бўлишини ўйлаб, мўғуллар босиб келиши олдидан уни ҳоким этиб тайинлайди. Шунингдек, унинг буюк саркарда сифатида ҳарбий усуллар қўллагани, қўшинларни жойлаштируви, вазиятни тўғри баҳолаши ҳам асарда ишонарли тасвирланган. Драматик қиссада бу ҳолатлар жуда ишонарли ва таъсирчан берилган. Лекин хоинларнинг тил бириктириб душманга шаҳар дарвозасини очиб бериши, Темур Маликнинг хотини Шодимулкни ўзини сарой томидан ташлаб ҳалок бўлиши воқеалари Миркарим Осимнинг «Ўтрор» номли қиссаси воқеаларига айнан ўхшайдики, бу ўринларда ёзувчи ўз ижодий услубини кўрсатиши жоиз эди. Шунингдек, Шамсиддин, Қамчибек, Девонбегиларни қай тарзда хоинга айланганликлари ва душман билан алоқа боғлашларида ҳам маҳвумлик бор. Бироқ Темур Малик, Жалолиддин Мангуберди, Нажмиддин Кубро сиймолари кишиларда ифтихор туйғусини уйғотади.

«Соҳибқирон ва аллома» драматик қиссасида улуғ сиймолар –Амир Темур ва тарихчи олим Ибн Холдун тимсоллари яратилган.

Қиссада тарихий шахслар фаолияти, уларнинг ўй-фикри, олам ва одамга бўлган муносабати, вазиятни, кечаётган ва кечиши мумкин бўлган воқеа-ҳодисани идрок қилиши мантиқий кучга эга.

Тафаккурга суянган фаолият натижаси ҳамиша эзгуликдир. Қиссада мазкур ҳақиқат ўзининг бадиий инъикосини топган. Амир Темурнинг олимларни қадрлаб, уларнинг маслаҳатлари билан иш тутиши салтанатнинг қудратли бўлишига, маданий-маърифий тараққиётнинг юксалишига имкон берган. Асарда бу ҳаётий ҳақиқат бадиий ҳақиқат билан уйғунлашганини кўрамиз.

Асарда ижодкорлар тили билан айтганда, «шира» бериш учун киритилган воқеа ва образлар бор. Лекин улар асар ғоясини кучайтириш, уни ёркинроқ очилишига имкон яратиш ўрнига тарихийликка, ҳаётий мантиққа соя ташлаган. Хусусан, Райҳона образи. У биринчи кўрган одамининг оғушига ўзини топшириши, кейинчалик Отилмишни ўзига оғдириш учун парда ортида қайта-қайта табассум, ишва қилиши, яъни оддий канизак эмас, балки султон Фаражнинг синглиси шу ишни қилиши мантиққа зиддир. Эртак-достонларда гўзаллар макридан фойдаланиш ҳодисаси мавжуд, лекин ўшанда ҳам бу тарзда эмас. Реал тарихий ҳаётда бу ҳол учрамайди. Ундан ташқари, Султон Ҳусайн Мирзонинг султон Фараж синглисига уйланиши ҳақида ҳеч қандай тарихий маълумот йўқ. Араб қизи, шоира Дилрабонинг шиддаткорлиги, йигитга мурожаати, шеър ўқишлари ҳам тарихийликдан узоқлашгандек.

Шоирлик, олимликни Улуғбек, Бобур каби улуғ аждодларимиз тимсолида шоҳлик билан узвийликда кўрамиз. Бу ҳодиса бир-бирини юзага чиқаришга имкон беради. Зеро, инсонни ўз аъмоли мангу қилади. Асарларнинг ички моҳиятида шу фикр ётибди. Уларнинг маънавий оламимиздаги ўрни ҳам шунда кўринади.

Ҳакимжон КАРИМОВ,
филология фанлари доктори, профессор

Жиззах вилоят кичик ва ўрта бизнес, матлубот кооперацияси, савдо ходимлари ва хусусий тадбиркорлар касаба уюшма кенгаши Пахтакор туман тармоқ касаба уюшма кенгаши раиси, Марказий кенгаш тафтиш комиссияси аъзоси Назрулла Одиловга падари бузруквори
ОЛИМЖОН отанинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади

ISHONCH
МУАССИС:
Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси

Бош муҳаррир Мирғиёс ҚАЮМОВ

Таҳрир ҳайъати:
Эркин Воҳидов, Сайёра Рашидова, Жория Алимхўжаева, Маъмура Одилова, Маҳмуджон Расулов, Элёр Ёқубов, Зайниддин Рихсиев (бош муҳаррир биринчи ўринбосари), Виктор Зверев (бош муҳаррир ўринбосари «Ишонч-Доверие»), Мирзоҳид Содиқов, Шамсиддин Эсонбоев, Кудратилла Рафиқов, Мирфозил Олимов.
E-mail: ishonch@dostlink.net; ishonch1@dostlink.net

ТЕЛЕФОНЛАР:
Котибият 56-52-78; Хатлар бўлими 56-85-43; Реклама ва эълонлар бўлими (3712) 56-85-79.
Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

Босишга топшириш вақти - 21.00
Топширилди -

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи: 133; 134
Газетага 1998 йил 11 июлда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 00005 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда.

«Шарқ» нашриёт—матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Тиражи: 9249 Буюртма Г— 557. 1 2 3 4 5 6